

יבמות פרק שלשה עשר בית שמאי

(יבמות קז, א)

משנה:

בית שמאי אומרים: אין ממאנין (יתומה שהשיאוה אמה ואחיה) אלא ארוסות (אלא מן האירוסין); ובית הלל אומרים: ארוסות ונשואות.
בית שמאי אומרים: כבעל, ולא ביבם (אבל אם מת, ולא מיאנה בו, ונפלה לפני יבם - אינה יוצאת במיאון, אלא תמתין עד שתגדיל ותחלוץ); ובית הלל אומרים: כבעל וביבם.
בית שמאי אומרים: כפניו [מדרבנן: עיין קז, ב]; ובית הלל אומרים: כפניו ושל אביו.

בית שמאי אומרים: בבית דין; ובית הלל אומרים: בבית דין ושל אביו בבית דין.

אמרו להם בית הלל לבית שמאי: ממאנת והיא קטנה - אפילו ארבע וחמש פעמים.

אמרו להם בית שמאי: אין בנות ישראל הפקר (ואפילו מן האירוסין לא תמאן ותיארס לאחר ותחזור ותמאן)! אלא ממאנת (בזה) וממתנת עד שתגדיל (ותמתין מלארוס לאחר עד שתגדיל ויהיו קדושין גמורים, ולא תצא עוד משני במיאון) ותמאן ותנשא (ותמאן בראשון ותנשא). (ובגמרא פריך: הא מיאנה בו כבר חדא זימנא!?)

גמרא:

אמר רב יהודה אמר שמואל: מאי טעמא דבית שמאי (דאמרי [קטנה שנפלה ליבום] נשואה [מן הנישואין] לא ממאנה? הא קטנה היא)?

לפי שאין תנאי (מועיל) בנשואין (של גדולה; ואפילו הוה ליה תנאה בשעת קדושין - אחולי אחליה בשעת ביאה וחופה, וחיילא להו קדושין קמאי), ואי (אמרת) נשואה (קטנה) תמאן - אתי למימר יש תנאי בנשואין (לא ידעי אינשי דמשום קטנות הוא, אלא אמרי: 'תנאה הוה ליה בנישואין', ואתו למימר 'יש תנאי בנישואין גדולה').

נכנסה לחופה ולא נבעלה - מאי איכא למימר (לבית שמאי: אמאי לא ממאנת, דקאמרי אין ממאנין אלא ארוסות; ומשמע לאפוקי 'נכנסה לחופה או שנמסרה לשלוחי הבעל', דנפקא לה מכלל ארוסה)?
לפי שאין תנאי (מועיל) בחופה (ואי אמרת 'קטנה שנכנסה לחופה ולא נבעלה' - תמאן אמרי 'תנאה הוה לה', ואתי למימר יש תנאי בחופה').

מסר האב לשלוחי הבעל מאי איכא למימר (אי נמי אתי למימר 'תנאי מועיל במסירה' - שפיר קאמרי: שהרי אין כאן חיבה, דנימא 'אחליה לתנאי דקדושין'!?)

האי 'מסר האב' - לאו דוקא, דאילו משקיבל אביה קידושיה לא נפקא במיאון, דהאב זכאי בקידושי בתו, ואין מיאון אלא ביתומה שקדושה אמה ואחיה; והכי קאמר: מסר האב לשלוחי הבעל - דקיימא לן בכתובות (מחב) דנישואין ניהו; ודכוותה הכא מסרה אחין לשלוחין - הוה נישואין, ולבית שמאי לא ממאנת - מאי איכא למימר?
לא פלוג רבנן (בין נישואין לנישואין);
ובית הלל?

מידע ידעי דנישואי קטנה דרבנן ניהו.

רבה ורב יוסף, דאמרי תרוייהו: טעמא דבית שמאי לפי שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות (ורבנן תקינו נישואין לקטנה כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר, כדאמר לקמן (ק"ב) בחרש שנשא: ואי אמרת ממאנה מימנעי ולא נסבי לה, דאין אדם רוצה לעשות בעילתו בעילת זנות ומיעקרא תקנתא דרבנן) - נכנסה לחופה ולא נבעלה מאי איכא למימר?

לא ניחא ליה דתיהוי חופה דאיסורא (דבעילת זנות).

מסר האב לשלוחי הבעל (דקיימא לן דנישואין ניהו, ודכוותה בנישואין דרבנן הויא מסירת אחין נישואין, ולבית שמאי לא ממאנה, דהא מילתא פטיקא קאמרי דאין ממאנין אלא ארוסות) מאי איכא למימר (לאו בעילת זנות היא ולא מימנעי)?
לא פלוג רבנן.

ובית הלל?

כיון דאיכא קדושין וכתובה - לא אתו למימר דבעילתו בעילת זנות.

רב פפא אמר: טעמא דבית שמאי משום פירי (שלא יפסיד פירות נכסי מלוג, אבל ארוס לית ליה פירי), טעמא דבית הלל משום פירי:

טעמא דבית שמאי משום פירי: דאי אמרת נשואה תמאן - שמיט ואכיל להו מינה, דסוף סוף למיפק קיימא [ימהר לאכול ואפילו יעשה נזק לפירות, ואפילו לרכוש עצמו]!

ובית הלל: אדרבה: כיון דאמרת 'תמאן' - אשבוחי משבח להו; סבר דאי לא (דאם איני משבחו) עייצי לה קרוביה ומפקי לה מיניה.

רבא אמר: היינו טעמא דבית שמאי: שאין אדם טורח בסעודה (סעודת נישואין) ומפסידה (הילכך: אי אמרת תמאן - מימנעי ולא נסבי), ובית הלל: תרוייהו ניחא להו כדי דליפוק עלייהו קלא דאישות (הילכך לא מימנעי).

בית שמאי אומרים בבעל [ולא ביבם; וב"ה אומרים: בבעל וביבם]:
אמר רבי אושעיא: (לבית הלל, דאמרי ממאנת ביבם) - ממאנת למאמרו (שאם עשה בה מאמר - ממאנת ועוקרתו שלא תהא צריכה גט למאמרו) ואינה ממאנת לזיקתו (אבל חליצה שהיא בשביל זיקה - לא עקרא).
אמר רב חסדא: מאי טעמא דרבי אושעיא? - מאמר, דמדעתה - מציא עקרא; זיקה, דבעל כרחה (מקידושי ראשון, ומכח נישואין רמיה עליה, ובראשון לא מיאנה) - לא מציא עקרא.
והרי ביאה (ביאת יבם), דבעל כרחה (בעל כרחה היא, כדאמר ב'הבא על יבמתו' (לעיל נד, א) 'יבמה יבא עליה' - בעל כרחה)

(יבמות קז, ב)
ומציא עקרא (שלא תהא צריכה גט לביאתו, דהא אמרי בית הלל 'ממאנת ביבם' - דומיא דבעל)?
אלא ביאה ומאמר, דהוא קעביד - מציא עקרא, זיקה - דרחמנא רמא עליה - לא מציא עקרא.
עולא אמר: ממאנת אף לזיקתו. מאי טעמא? - נישואי קמאי קא עקרא (ושוב אין כאן זיקה)!
איתיביה רבא לעולא: 'כל שיכולה למאן' (בפרק קמא (לעיל ב, ב): בתו קטנה הנשואה לאחיו ולא קיבל אביה קידושין, כגון שהשיאה אביה תחלה לאמר ונתגרשה, והיא 'יתומה בחיי האב', ויכולה למאן) ולא מיאנה (ומת) - צרתה חולצת (שאינה צרת הבת להפטר משום צרת ערוה, הואיל והבת יכולה למאן - אינן נישואין גמורין) ולא מתייבמת (הואיל ולא מיאנה הבת, הואיל לה הך 'צרת ערוה במקצת') - ואמאי? תמאן השתא ותעקרינהו לנישואי קמאי, ותתייבם צרתה!?
צרת ערוה שאני (דאף על גב דמהני מיאון לקטנה יבמה בעלמא למיפק בלא חליצה - לא מהני לגבי ערוה אם מיאנה באביה - שהוא יבמה [במקרה שהיתה נשואה לאחי אביה שמת ללא בנים] - למיהוי צרתה מותרת ליבם), דתני רמי בר יחזקאל: 'קטנה (ש)מיאנה בבעל - מותרת (לינשא) לאכיו' (דעקרתינו לנישואין, והוא כאנוסה ומפותר); (אבל מת בעלה ולא מיאנה בו - ומיאנה) כיבם (אף על גב דנפקא בלא חליצה - אלמא נישואי קמאי עקרא) - (אפילו הכי) אסורה לאכיו' (מפני מראית העין) אלמא בשעת נפילה נראית ככלתו (דמשעת נפילה דאהני נישואי קמאי למיפל קמי יבם ולהצריכה מיאון לגבי יבם כלתו של חמיה) - הכא נמי (אף על גב דעקרא לנישואי קמאי) בשעת נפילה נראית כצרת בתו (הואיל ואהנו נישואי אחיו בבתו למרמי קמיה)!

אמר רב: מיאנה בזה (יבמה: באחד מן האחין יבמין) אסורה לזה (אסורה לכולן), מידי דהוה אבעלת הגט: בעלת הגט - לאו כיון דאיתסרא לה לחד איתסרא להו לכולהו (אם נתן לה האחד גט - פסלה על כולן) - הכא נמי לא שנא.
ושמואל אמר: מיאנה בזה מותרת לזה, ולא דמיא לבעלת הגט: בעלת הגט הוה דקא עביד בה, הכא - היא קעבדא ביה, דאמרה "לא רעינא כן ולא צבינא כן" - כן הוא דלא רעינא, הא בחברך רעינא.

רב אסי אמר: מיאנה בזה [ביבם זה] - מותרת אפילו לו!
לימא כרבי אושעיא סבירא ליה, דאמר 'אינה ממאנת לזיקתו'?
בחד יבם, הכי נמי דמציא עקרא; הכא - בשני יבמין עסקינן, דאין מיאון לחצי זיקה.
כי אתא רבין אמר רבי יוחנן: מיאנה בזה מותרת לאחין - ולא הודו לו.
מאן לא הודו לו?
אמר אביי: רב (רב לא הודה לו, דאיהו אמר לעיל מיאנה בזה אסורה לזה);
רבא אמר: רבי אושעיא (לא הודה לו: מדקאמר רבי יוחנן 'מותרת לאחין' - אף על גב דאיהו גופיה נמי במשמע, ומיהו אי איכא אחין - אין, דהוה ליה מיאון לחצי זיקה כרב אסי! אבל בחד יבם דמיאנה בזיקה שלימה אסורה; ולרבי אושעיא אפילו בחד יבם נמי שריא, דאין מיאון לזיקה); ואמרי לה רב אסי (נמי לא הודה לו, וכל שכן רבי אושעיא: דרבי יוחנן דוקא לאחין אמר, ולא לו).

בית שמאי אומרים בפניו [ובית הלל אומרים: בפניו ושלא בפניו]:
תניא: 'אמרו להן בית הלל לבית שמאי: והלא פישון הגמל - מיאנה אשתו שלא בפניו!
אמרו להן בית שמאי לבית הלל: פישון הגמל - במדה כפושא מדד (במדה כפוויה מדד; לשון אונאה, כמודד בשולי המדה; וחברו מצאתי בתוספתא דאהלות [פ"ו הלכה ג [צוקרמנדל]]: 'קדירה שהיא נתונה כו'.

היתה כפושח' לשון הכפישני באפר (איכה ג, טז): שהיה מפסיד נכסי מלוג שלה), לפיכך מדדו לו כמדה כפושח'.

מדקא אכיל פירי - פשיטא נשואה היא, והאמרי בית שמאי נשואה לא ממאנה?
תרי קיטרי עבדו ביה (שני קשרים עשו עליו לרעתו).

בית שמאי אומרים בפני בית דין [ובית הלל אומרים: בבית דין ושלא בבית דין]:
תנן התם [סנהדרין פ"א מ"ג]: 'החליצה והמיאוןין בשלשה'.
מאן תנא?

אמר רבה: בית שמאי היא.
אביי אמר: אפילו תימא בית הלל: עד כאן לא קאמרי בית הלל אלא דלא בעינן מומחין, אבל שלשה בעינן, כדתיא: 'בית שמאי אומרים: בפני בית דין, ובית הלל אומרים: בפני בית דין ושלא בפני בית דין; ואלו ואלו מודים שצריך שלשה. רבי יוסי בר יהודה ורבי אלעזר כרבי שמעון מכשירין בשנים'.
אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן: הלכה כאותו הזוג.

[במשנה: אמרו להם בית הלל לבית שמאי: ממאנת והיא קטנה - אפילו ארבע וחמש פעמים.
אמרו להם בית שמאי: אין בנות ישראל הפקר (ואפילו מן האירוסין לא תמאן ותיארס לאחר ותחזור ותמאן)! אלא ממאנת (בזה) וממתנת עד שתגדיל (ותמתין מלארס לאחר עד שתגדיל ויהיו קדושין גמורים ולא תצא עוד משני במיאון) ותמאן ותנשא (ותמאן בראשון ותנשא ובגמרא פריך הא מיאנה בו כבר חדא זימנא)]

בית שמאי אומרים תמאן:
והא מיאנה חדא זימנא (בבעלה, ואמאי קתני 'ותמאן ותנשא')?
אמר שמואל: (שמא חזרה [בה מהמיאון, ולכן יש להמתין]) עד שתגדיל ותאמר "רוצה אני במיאונים הראשונים".

עולא אמר: תרתי קתני (לאו למיהדר למאן זימנא אחריתי, אלא תרתי מילי נינהו): או שתמאן ותגדיל ותיארס (ממאנת וממתנת מליארס לאחר עד שתגדיל, כדי שלא תחזור ותמאן בשני), או (אם רצתה להנשא) שתמאן (ממאנת בבעל) ותנשא לאלתר (דתו לא ממאנת לבית שמאי, דנשואה היא).
בשלמא עולא - היינו דקתני 'עד שתגדיל ותנשא', אלא לשמואל 'עד שתגדיל ותאמר' מיבעי ליה!
קשיא.

משנה:

אי זו היא קטנה שצריכה למאן?
כל שהשיאوه אמה ואחיה לדעתה;
השיאונה שלא לדעתה - אינה צריכה למאן.
רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר: כל תינוקת שאינה יכולה לשמור קידושיה [שלא תיבעל לאחר?] אינה צריכה למאן.
רבי אלעזר אומר: אין מעשה קטנה כלום, אלא כמפותה (כדקתני [גימיות פ"ז מ"ה]): 'בת ישראל לכהן לא תאכל בתרומה; בת כהן לישראל תאכל בתרומה' (דכמי שלא נשאת דמי).

רבי אליעזר בן יעקב אומר: כל עכבה שהיא מן האיש (כל מה שהיא מעוכבת אצלו בשבילו) - כאילו היא אשתו; כל עכבה שאינה מן האיש - כאילו אינה אשתו (ובגמרא מפרש מה היא).

גמרא:

אמר רב יהודה, ואמרי לה במתניתא תנא: בראשונה היו כותבין גט מיאון 'לא רעינא ביה ולא צבינא ביה ולית אנא בעיא להתנסבא ליה'; כיון דחזו דנפיש דיבורא, אמרי

(יבמות קח, א)

אתי לאיחלופי בגיטא (שיכתבנו סופר בור בגט גירושין לגרש בו אשה) - תקינו הכי: 'ביום פלוני מיאנה פלונית בת פלוני באנפנא'.

תנו רבנן: 'אי זהו מיאון?'

אמרה 'אי אפשי כפלוני בעלי', 'אי אפשי בקידושין שקידשוני אמי ואחי'.

יתר על כן אמר רבי יהודה: אפילו יושבת באפריון (ונושאת אותה) והולכת מבית אביה לבית בעלה (לחופה), ואמרה "אי אפשרי בפלוני בעלי" (דאיכא למימר אי לא בעיא ליה - תיחות ותזיל!) - (אפילו הכי) זהו מיאון.

יתר על כן אמר רבי יהודה: אפילו היו אורחין מסובכין בבית בעלה והיא עומדת ומשקה עליהם ואמרה להם "אי אפשרי בפלוני בעלי" (דליכא בית דין; ותו: דהני [האורחים] מישתק שתקי ולא קא מודעי) - הרי הוא מיאון.

יתר על כן אמר רבי יוסי בר יהודה: אפילו שיגרה בעלה אצל חנוני להביא לו חפץ משלו, ואמרה "אי אפשרי בפלוני בעלי" (דליכא אלא חנוני, ואיכא למימר משום דאטרחה הוא להביא לו חפץ משלו) - אין לך מיאון גדול מזה.

רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר כל תינוקת נשאינה יכולה לשמור קידושיה אינה צריכה למאן:

אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס.
תנא: 'קטנה שלא מיאנה, (לא גרסינן 'והגדילה') ועמדה ונשאת - משום רבי יהודה בן בתירה אמרו: נישואיה הן הן מיאונה.'

איבעיא להו: נתקדשה (לאחר בלא מיאון) מהו?
תא שמע: 'קטנה שלא מיאנה ועמדה ונתקדשה - משום רבי יהודה בן בתירה אמרו: קידושיה הן הן מיאונה.'

איבעיא להו: פליגי רבנן עליה דרבי יהודה בן בתירה או לא?
אם תימצי לומר פליגי - בקידושין (שנתקדשה לאחר פליגי דלא הוי מיאון, אבל בנישואין מודו) או (דלמא) אפילו בנישואין (שנישאת לאחר בלא מיאון פליגי)?
ואם תימצי לומר פליגי אפילו בנישואין - הלכה כמותו (אתרווייהו איתמר) או אין הלכה כמותו?

ואם תימצי לומר הלכה כמותו - בנישואין או אפילו בקידושין?
תא שמע: אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי יהודה בן בתירה.
'הלכה' - מכלל דפליגי [ונתבררו שתי השאלות: חולקים עליו, והלכה כמותו]!

ואכתי תיבעי לך: דהוה נסיבא מעיקרא (לראשון) ולא ליבס, ששם יותר סברא שהיא יוצאת במיאון קל], ואפילו הכי נפקא במיאון קל) או דלמא מיקדשא?
תא שמע: דכלתיה דאבדן [תלמיד רבי, לעיל, הקטנות] אימרוד. שדר רבי זוגי דרבנן למיבדקינהו (אי הוו מיהדרין ממדיהו). אמרי להו: נשי! חזו גברייכו דקאתו.

אמרי להו: ניהוו גברייכו דידכו!
אמר רבי: אין לך מיאון גדול מזה.

מאי לאו - דהוה נסיבא?
לא דהוה מיקדשא קידושי.

והלכה כרבי יהודה בן בתירה ואפילו בנישואין דקמא.

רבי אלעזר אומר [אין מעשה קטנה כלום, אלא כמפותה: בת ישראל לכהן לא תאכל בתרומה; בת כהן לישראל תאכל בתרומה]:

אמר רב יהודה אמר שמואל: חוזרני על כל צדדי חכמים ולא מצאתי אדם שהשוה מדותיו בקטנה כרבי אלעזר, שעשאה רבי אלעזר כמטיילת עמו בחצר ועומדת מחיקו; (אם בת כהן לישראל היא) וטובלת (מפני תשמיש ששמשו) ואוכלת בתרומה לערב.

תניא [תוספתא יבמות פ"ג ה"ג [ליברמן]]: 'רבי אליעזר אומר: אין מעשה קטנה כלום, ואין בעלה זכאי לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפרת נדריה ואינו יורשה ואין מיטמא לה; כללו של דבר אינה כאשתו לכל דבר אלא שצריכה מיאון.
רבי יהושע אומר: בעלה זכאי במציאתה (דרבנן אפקרה גביה והפקר בית דין איהו הפקר), ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה, ויורשה ומיטמא לה (אם כהן הוא, ואף על גב דנישואין דידה דרבנן - הא אוקימנא ב'האשה' - כיון דירית לה - היא לה כמת מצוה); כללו של דבר הרי היא כאשתו לכל דבר אלא שיוצאה במיאון.

אמר רבי: נראין דברי רבי אליעזר מדברי רבי יהושע, שרבי אליעזר השוה מדותיו בקטנה ורבי יהושע חלק'.

¹ תוספתא יבמות יג, ב: הממאנת באיש אין לה כתובה; נתן לה גט יש לה כתובה. ר"א אומר אין מעשה הקטנה כלום: אין זכאי לא במציאתה ולא במעשה ידיה [ולא בהפרת נדריה]; אין יורשה ואין מטמא לה ואינה כאשתו לכל דבר אלא שיוצאה הימנו במיאון. רבי יהושע אומר: זכאי

מאי חלק? אי אשתו היא - תיבעי גט לרבי אליעזר נמי! אי לאו אשתו היא - מיאון נמי לא תיבעי!!
אלא [לרבי אליעזר, היתכן] בכדי תיפוק? [אלא ודאי צריכה מיאון].

רבי אליעזר בן יעקב אומר [כל עכבה שהיא מן האיש כאילו היא אשתו; כל עכבה שאינה מן האיש - כאילו אינה אשתו]:

היכי דמי 'עכבה שהיא מן האיש' ו'עכבה שאינה מן האיש'?
אמר רב יהודה אמר שמואל: תבעוה לינשא (בעודה תחתיו) ואמרה "מחמת פלוני בעלי" (ונתעכבה מלינשא בשבילו כאילו היא אשתו, וצריכה מיאון) - זו היא עכבה שהיא מן האיש. "מחמת בני אדם שאינם מהוגנין לי" - זו היא עכבה שאינה מן האיש.

אביי בר אבין ורב חנינא בר אבין דאמרי תרוייהו: נתן לה גט - זו היא 'עכבה שהיא מן האיש' (דכיון שלא מיאנה בו - גליא דעתה דבשבילו היתה מעכבת אצלו) והוא אסור בקרובותיה (ואשתו היא ליאסר בקרובותיה) והיא אסורה בקרוביו, ופסלה (בגיטו) מן הכהונה; מיאנה בו - זו היא 'עכבה שאינה מן האיש' (לא נתעכבה אצלו בשביל אישות), והוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו, ולא פסלה מן הכהונה. הא - קתני לקמן [במשנה] 'הממאנת באיש - הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו, ולא פסלה מן הכהונה; נתן לה גט הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה' [אם כן מה חידשו לנו אביי בר אבין וחנינא בר אבין]?
פרושי קמפרש [המשנה הבאה מסבירה את המשנה לעיל].

משנה:

הממאנת באיש - הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו, ולא פסלה מן הכהונה; נתן לה גט (ואפילו היא קטנה) - (הרי היא כשאר גרושות): הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו, ופסלה מן הכהונה;
נתן לה גט [לקטנה שהשיאוה אמה ואחיה] והחזירה, מיאנה בו ונשאת לאחר, ונתארמלה או נתגרשה - מותרת לחזור לו (אף על גב דאם לא החזירה ונישאת לאחר מתוך הגירושין ונתארמלה - אסורה לראשון, אפילו הכי כי החזירה ומיאנה בו - אתי מיאון וגלי עלה דקטנה היא ובטולה לגיטה, ולא הוי בחזרה שניה כמחזיר גרושתו משניסת לאחר);
מיאנה בו והחזירה, נתן לה גט ונשאת לאחר, ונתארמלה או נתגרשה - אסורה לחזור לו.

(יבמות קח, ב)

[המשך המשנה]

זה הכלל: גט אחר מיאון אסורה לחזור לו, מיאון אחר גט מותרת לחזור לו (כלומר: אפילו פעמים הרבה גירשה והחזירה ומיאנה, אם נשאת לאחר מתוך גט - אסורה לחזור לו; מתוך המיאון מותרת לחזור לו).
הממאנת באיש, ונשאת לאחר וגירשה, לאחר ומיאנה בו (כלומר: חזרה ונשאת לשלישי ומיאנה בו), לאחר וגירשה - זה הכלל: כל שיוצאה הימנו בגט - אסורה לחזור לו (אף על פי שיצתה משל אחריו במיאון - לא בטליה לגיטא דידיה), במיאון - מותרת לחזור לו. (ובגמרא פרכין רישא לסיפא).

גמרא:

אלמא [ברישא] אתי מיאון ומבטל גט! ורמינהי [בסיפא של המשנה]: 'הממאנת באיש, ונשאת לאחר וגירשה, לאחר ומיאנה בו, לאחר וגירשה - זה הכלל כל שיצתה הימנו בגט אסורה לחזור לו במיאון מותרת לחזור לו' - אלמא לא אתי מיאון דחבריה ובטיל גיטא דידיה!

אמר רב יהודה אמר שמואל: תברא (קשיין אהדדי [הרישא והסיפא])! מי ששנה זו לא שנה זו.

אמר רבא: ומאי קושיא? ודלמא מיאון דידיה מבטל גט דידיה, מיאון דחבריה לא מבטל גיטא דידיה?

במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה ויורשה ומטמא לה [והרי] היא כאשתו לכל דבר] ובלבד שתצא ממנו במיאון.

אמר רבי ישמעאל: חזרתי על כל מדת חכמים ולא מצאתי אדם שמדתו שוה בקטנות חוץ מר' אליעזר ורואה אני את דברי ר' א' מדברי ר' יהושע שר' אליעזר השווה את מדתו ור' יהושע חלק.

ומאי שנא מיאון דחבריה דלא מבטל גיטא (דקמא לאישתרוי לה לקמא), דידיה - איידי דמכרת ברמיזותיו וקריצותיו (דקמא) אזל משבש ומייתי לה (עד דממאנת בבתרא ומהדר לה).

מיאון דידיה נמי לא ליבטל גיטא דידיה: דאיידי דמכרת ברמיזותיו וקריצותיו אזיל משבש ומייתי לה?

הא - כבר שבשא ולא אישבשא (שהרי לאחר גירושין החזירה, ולא יכול לפייסה שתעמוד עמו, ומיאנה בו; הילכך ליכא למיחש לה לשיבושא; וכן כל היוצאת במיאון - לא חיישין לשיבושא, דמסתמא פייסה כי הואי גביה שלא תמאן ולא איפייסה; אבל כי נישאת לאחר - מתוך הגט הולך ומפייסה, ואמר "מתחרט אני בגירושין", והיא אוהבתו - שהרי על כרחיה יצתה ממנו - הילכך הדרה וממאנת בשני).

אלא אי קשיא - דחבריה אדחבריה קשיא: 'מיאנה כו והחזירה, נתן לה גט ונשאת לאחר, ונתארמלה או נתגרשה - אסורה לחזור לו' טעמא דנתארמלה או נתגרשה, הא מיאנה - מותרת לחזור לו (לראשון), אלמא אתי מיאון דחבריה (ומגלה על קטנות) ומבטל גיטא דידיה (מקמא)! ורמינהי [בסיפא]: 'הממאנת באיש ונשאת לאחר וגירשה, לאחר ומיאנה כו - זה הכלל: כל שיצתה ממנו בגט - אסורה לחזור לו; כמיאון - מותרת לחזור לו' אלמא לא אתי מיאון דחבריה ומבטל גיטא דידיה!

אמר רבי אלעזר: תברא! מי ששנה זו לא שנה זו. עולא אמר: כגון ששלשה בגיטין (שהוציאה שלש פעמים בגט), דמיחזיא כגדולה (תו לא הדא לחד מיניהו, דלא אתי מיאון דאחר לבטולי, אבל קודם שתשלש - אתי מיאון דחבריה ומבטל גיטא, ואי בעיא לאהדורה - מהדר לה).

Yevamos Chart #30
Daf 108b

IS ONE'S WIFE WHO IS A "KETANAH" PERMITTED TO
RETURN TO HIM(8) AFTER SHE MARRIES SOMEONE ELSE
(according to the Tana of our Mishnah)

	(A)	(B)	(C)
	RAV YEHUDAH	REBBI ELAZAR (1)	ULA (1)
	CITING SHMUEL		

1) FIRST HUSBAND (he divorced her, remarried her, and then she did Mi'un)	Machlokes in our Mishnah(3)	She may return(4)	She may return(4)
2) SECOND HUSBAND (he divorced her)	Machlokes in our Mishnah(5)	Machlokes in our Mishnah(5)	She may not return(6)
3) THIRD HUSBAND (she did Mi'un)	She may return	She may return	She may return
4) FOURTH HUSBAND (he divorced her)	Machlokes in our Mishnah(5)	Machlokes in our Mishnah(5)	She may not return(6)
5) FIFTH HUSBAND (she did Mi'un)	She may return (2)	She may return	She may return(7)

=====

FOOTNOTES:

=====

- (1) Rabbi Elazar and Ula hold like Rava (or, as Tosfos is Gores, Rabah (Bach #2)) who argues with Rav Yehudah in the name of Shmuel, for they differentiate between Mi'un done after a Get when the Mi'un was done to him (after he remarried her) and when the Mi'un was done to a different husband.
- (2) This is the proper reading of our Mishnah, with the words "l'Achar u'Mi'anah Bo" before the words "Zeh ha'Klal" -- that is, she married a fifth husband and did Mi'un to him. This is the intention of the Bach (#1). (The reference in our texts of the Gemara to this note of the Bach was mistakenly printed before the words "l'Acher v'Girshah," when it actually belongs *after* those words, before the words "Zeh ha'Klal.")
- (3) The Reisha of the Mishnah, which says that she is permitted to return to him through Mi'un after divorce, follows the view of Rabbi Yishmael b'Rebbi Yosi. The Seifa, which prohibits her from returning to him through Mi'un after divorce, follows the view of Rabbi Akiva. Rabbi Akiva's reason for prohibiting her is that perhaps the first husband will go and persuade her to do Mi'un to her present husband in order to take her back.
- (4) Even Rabbi Akiva agrees in this case that she is permitted to return to him, and we are not concerned that he will persuade her to do Mi'un to her present husband in order to take her back. The reason for this is that since she did Mi'un to him, we see that he did not succeed in persuading her to stay with him even while she was married to him (and certainly he will not succeed in persuading her to return to him when she is married to someone else).
- (5) The Reisha, which says that Mi'un done to another husband permits her after a Get, is like Rabbi Yishmael b'Rebbi Yosi. The Seifa, which says that Mi'un done to another husband does not permit her after a Get, is like Rabbi Akiva.
- (6) The reason she may not return to him is because she was already divorced two times or three times (see Gilyon ha'Shas), and therefore she looks like a Gedolah, an adult woman and she is prohibited to return to any husband whom she left with a Get, even though she did Mi'un afterward. (If she was not divorced three times, she is permitted to return to an earlier husband by doing Mi'un after the Get, like Rabbi Yishmael b'Rebbi Yosi (see above, footnote #3)).
- (7) That is, even Ula agrees that the fact that she was divorced three times does *not* prohibit her to do Mi'un *in the future*, and she may do Mi'un and leave her husband, since she is a Ketanah.
- (8) The same is true with regard to marrying the relatives of the husband (according to the second version of Rabbi Yitzchak bar Ashian; according to the first version, she is *permitted* to the relatives of her first husband as long as there is a Mi'un after the Get, and the Tana'im argue only about returning to the husband himself, because of the reason mentioned above in footnote #3).

מאן תנא (דאמרן לעיל מי' ששנה זו לא שנה זו)?
אמר רב יהודה אמר רב: מאי דכתיב (איכה ה, ד) מִיָּמִינוּ בִּכְסֵף שְׁתִּינוּ עֲצִינוּ בַּמַּחִיר יָבֹאוּ (על ידי שכירות למדנו)? - בשעת הסכנה (שנגזר שלא יעסקו בחתונה) נתבקשה הלכה זו: הרי שיצאה מראשון בגט ומשני במיאון - מהו שתחזור לראשון?
שכרו אדם אחד כארבע מאות זוז, ושאלו את רבי עקיבא בבית האסורין - ואסר; את רבי יהודה בן בתירה בנציבין - ואסר. (את רבי ישמעאל ברבי יוסי והתיר) לא גרסינן. אלא אדרב פליג, ואמר: לא את זו אסרו רבי עקיבא ורבי יהודה בן בתירה; ו'תנא' דקאמר - היינו רב ורבי ישמעאל [ברבי יוסי], דרב נמי תנא הוא.)
אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי: לזו לא הוצרכנו: לאיסור כרת התקת (איסור אשת איש הפקעת ממנה בלא גט, אלמא אין מעשה שלה כלום), לאיסור לאו (דמחזיר גרושתו) לא כל שכן (דגלי דקטנה היא, ולא הוה גיטה כלום)!? כרם כן שאלו: הרי היתה אשת אחי אמו שהיא שנייה לו (שנייה מדברי סופרים; גזירה משום אשת אחי האב שהיא ערוה), ונשאה אחיו מאביו ומת

- מהו שתמאן השתא (בנישואין הראשונים) ותעקר ינהו לנישואין קמאי (שלא תהא שנייה לו) ותתייבם ~~(צדקה)~~? יש מיאון לאחר מיתה במקום מצוה או לא? (אבל באישות דערוה, כגון אשת אחיו מאמו קטנה, ומת ונשאה אחיו מאביו - פשיטא לן דלא אתי מיאון דלאחר מיתה למישרי ערוה לייבומה!) שכרו שני בני אדם בארבע מאות זוז, וכאו ושאלו את רבי עקיבא בבית האסורין - ואסר; את רבי יהודה כן בתירה כנציבין - ואסר.

אמר רב יצחק בר אשיאן: ומודה רב שמותרת לאחיו של זה שנאסרה עליו. (אף על גב דלא אתי מיאון דחבריה ומבטל גיטא ידיה, נהי דלדידיה לא הדדה - אבל לגבי אחיו נתבטל, דלא תיהוי גרושת אחיו; והא דקתני מתניתין *נתן לה גט אסורה בקרובין* - היכא דתו לא נפיק מאחרים במיאון, דלא איבטל גיטא דקמא). פשיטא (דהא תנן במתניתין אתי מיאון ומבטל גיטא, ואפילו ידיה לא אסרנא)! הוא ניהו דמפכת ברמיזותיו וקריצותיו (אלא אידי דמכרת ברמיזותיו אזיל ומשבש לה), אבל אחיו - לא (אבל אחיו ליכא למימר הכי)! מהו דתימא ליגזור האי (אחיו) אטו האי (הוא); דאי שריא ליה לאחיו - אמרי: הא חזינן דבטל גיטא, ואתי איהו למינסב) - קא משמע לן. ואיכא דאמרי: אמר רב יצחק בר אשיאן: כשם שאסורה לו - כך אסורה לאחיו. והא אינה מכרת בקריצותיהם ורמיזותיהם? גזירה אחיו אטו הוא.

משנה: המגרש את האשה והחזירה - מותרת ליבם (ולא אמרינן 'נישואין הראשונים מפילים יבמה לפני יבם, והרי נאסרו עליו אותן נישואין בשעת שגירשה אחיו, והויא ליה גרושת אחיו')

(יבמות קט, א)

[המשך המשנה]

ורבי אלעזר אוסר (מפרש טעמא בגמרא).

וכן המגרש את היתומה (קטנה שהשיאה אמה ואחיה) והחזירה (בין בקטנותה בין בגדלותה) - מותרת ליבם (כדאמר: דמיתה מפלת, ובשעת מיתה היתה אשתו); ורבי אלעזר אוסר. קטנה שהשיאה אביה ונתגרשה (בקטנותה, וקבל אביה גיטה, כדאמר בפרק 'נערה שנתפתתה' (כתובות פ"ד מ"ד, דף מ"ב) *זמקבל את גיטה*) - (הרי היא) כיתומה בחיי האב (אף על פי שאביה חי הוא - היא כיתומה לענין קידושין: דשוב אין לו כח לקבל קידושה, כדאמר התם *אם משהשיאה - אין לאביה רשות בה*) - והחזירה (בקטנותה) - דברי הכל אסורה ליבם (אם מת בקטנותה; ואפילו לרבנן; דגירושה - גירושין גמורין, ואין חזרתה חזרה גמורה; דקידושי קטנה אינן כלום הואיל ופקע זכות אב, והיא אין לה יד, והויא לה כגרושה ועומדת).

גמרא:

אמר עיפה (שם חכם): מאי טעמא דרבי אלעזר? - הואיל ועמדה עליו שעה אחת באיסורא (באיסור גרושת אחיו, שהיא בכרת).

אמרו ליה רבנן לעיפה: אי הכי - חליצה נמי לא תיבעי! וכי תימא הכי נמי - והתניא: 'משום דכי אלעזר אמרו חולצת'! אלא אמר עיפה: רבי אלעזר - לא ידענא מאי טעמא².

אמר אביי: היינו טעמא דרבי אלעזר: מספקא ליה אי מיתה (מיתת בעל) מפלת (לייבום), אי נישואין הראשונים (או כח נישואין הראשונים) מפילים: אי מיתה מפלת - הא רמיא קמיה לייבום; אי נישואין הראשונים מפילים - הא עמדה עליו שעה אחת באיסור [ולכן מספקא אסורה ליבם]!

רבא אמר: לעולם פשיטא לרבי אלעזר דמיתה מפלת, ומיהו הכל בקיאיין בגירושין (הכל רואין שגרשה, דגירושין קלא אית להו) ואין הכל בקיאיין בחזרה (אבל חזרה לית ליה קלא).

אדרבה: חזרה, כיון דיתבא תותיה - אית ליה קלא! מי לא עסקינן (מי ליכא לאוקומי נמי מתניתין בהכי, דזימנין דהוי הכי) דאהדרה באורתא ושכיב בצפרא (דזימנין דקא מהדר לה באורתא ושכיב בצפרא דלא חזו אינשי בחזרתה, ואמרי "זה מייבם גרושת אחיו")?

² 'הואיל ועמדה עליו שעה אחת באיסורא' - והגמרא נסוגה מהסבר זה, וצ"ע - ולכן יש לעיין מחדש בסוגיה ביבמות כח, א ויבמות מא, א - אך הסברה נאמרה גם על ידי רבי יוסי - מקואות פ"ג מ"א אמר רבי יוסי... פסול, מפני שנקרא עליו שם פסול.

רב אשי אמר: היינו טעמא דרבי אלעזר: דגזר הני (כל מוחזרת גזר) משום 'יתומה כחיי האב והחזירה' (דאמרינן במתניתין דלאחר חזרתה הרי היא כגרופה). הכי נמי מסתברא: מדקתני סיפא 'קטנה שהשיאה אביה ונתגרשה כיתומה כחיי האב והחזירה דברי הכל שאסורה ליבם' - האי מאי למימרא? פשיטא (דהואיל ואין לאביה רשות בה, והיא קטנה - אין חזרתה חזרה, והרי היא כגרופה)! אלא לאו הא קא משמע לן (אלא להכי תנייה במתניתין): (לאשמועינן) טעמא דרבי אלעזר (דטעמא דקמייתא משום הא): דגזר הנך משום האי. שמע מינה.

תניא כוותיה דרב אשי: 'מודים חכמים לרבי אלעזר בקטנה שהשיאה אביה ונתגרשה הרי היא כיתומה כחיי האב והחזירה - שאסורה ליבם מפני שגירושיה גירושין גמורין, ואין חזרתה חזרה גמורה; כמה דברים אמורים (דחכמים מודים)? - שגירושיה כשהיא קטנה (וקבל אביה גיטה) והחזירה כשהיא קטנה (דאין כח - לא לאביה ולא לה - לקדשה, ומת כשהיא קטנה, דלא בעלה משגדלה דתהוי ביאה משגדלה קידושין), אבל גירושיה כשהיא קטנה והחזירה כשהיא גדולה - אי נמי החזירה כשהיא קטנה וגדלה אצלו (אמרינן סתם ביאה ראשונה משגדלה - קידושין הן), ומת - או חולצת או מתייבמת. משום רבי אלעזר אמרו: חולצת ולא מתייבמת.' (ומדקתני לעיל זמדים חכמים לרבי אלעזר ביתומה כחיי האב - אלמא איירי בה רבי אלעזר, דטעמא דבאחרנייתא - משום הא).

בעא מיניה רבא מרב נחמן: צרתה (דמוחזרת גדולה, לרבי אלעזר) מהו? אמר ליה: היא גופה גזירה (משום יתומה כחיי האב), ואנן ניקום וניגזור גזירה לגזירה (צרתה אטו היא)? והא תניא: 'משום רבי אלעזר אמרו: 'היא וצרתה חולצת' - 'היא וצרתה' סלקא דעתך? אלא לאו 'או היא או צרתה חולצת'!? לאו תרוצי קמתרצת; תריץ הכי: 'היא חולצת (אם בא יבם להזקק לה - חולצת ופוטרת צרתה ולא מתייבמת); צרתה (אבל אם נזקק לצרתה) - או חולצת או מתייבמת' (והיא נפטרת).

משנה:

שני אחין נשואין לשתי אחיות קטנות, ומת בעלה של אחת מהן - [הללד] תצא משום אחות אשה (ופטורה מחליצה ומייבום); וכן שתי חרשות, גדולה וקטנה; מת בעלה של קטנה - תצא הקטנה משום אחות אשה; מת בעלה של גדולה (ונפלה לפני בעל הקטנה: זיקתה של גדולה שהיא מן התורה אוסרת הקטנה עליו, דנישואיה מדרבנן, ולא אלימא לאפקועי זיקה דאורייתא והויא לה אחות זקוקתו, ומה יעשו?) רבי אליעזר אומר: מלמדין את הקטנה שתמאן בו³ (ותעקור נישואיה, ויהא מייבם את הגדולה).

רבן גמליאל אומר: אם מיאנה - מיאנה, ואם לאו - תמתין עד שתגדיל ותצא הלזו משום אחות אשה (אין זיקתה אוסרת את זו, דרבן גמליאל סובר אין זיקה, כלומר: לא אלימא זיקה כדפירשתי בפרק 'רבן גמליאל' (לעיל נא,א); הלכך אם מיאנה - מיאנה, ותתייבם גדולה, ואם לאו - תמתין קטנה אצלו עד שתגדיל, ויהיו נישואיה גמורין ותצא הלזו [הגדולה] משום אחות אשה; אבל מיחלץ לגדולה לא - דפסל את הקטנה עליו משום 'אחות חלוצה').

רבי יהושע אומר: אי לו (אוי לו) על אשתו, אי לו על אשת אחיו! מוציא את אשתו בגט (ואין מלמדין אותה למאן, כדאמר בגמרא: יתרחק אדם מן המיאונין; ומיתב נמי לא יתבה תותיה, דקסבר יש זיקה; אלא תצא בגט) ואשת אחיו (חזו לא תתייבם משום אחות גרופה אלא תצא) בחליצה.

גמרא:

ומי שרי (ללמד קטנה שתמאן)? והתני בר קפרא: 'לעולם ידבק אדם בשלשה דברים ויתרחק משלשה דברים (מפרש טעמא דכולהו לקמן): ידבק בשלשה דברים: בחליצה ובהכאת שלום ובהפרת נדדים; ויתרחק משלשה דברים: מן המיאון ומן הפקדונות ומן הערבוניות (שלא יהא ערב)!'!

³ נדה ז,ב: ותו ליכא? והאיכא, דתנן: רבי אליעזר אומר (ח,א) מלמדין את הקטנה שתמאן בו, ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר

(דש"י: בפרק בית שמאי ביבמות (קט,א) ב' אחין נשואין ב' אחיות יתומות, אחת גדולה ואחת קטנה מת בעלה של גדולה ונמצאת זקוקה ליבם בעל הקטנה ודוחה זיקתה נישואי אחותה הקטנה ואוסרתה עליו, שאין נישואי קטנה כלום; ואם יגרשנה לקטנה בגט שוב אינו יכול ליבם את הגדולה שאחות גרושתה היא! אלא מלמדין את הקטנה שתמאן בו ומיאון עוקר נישואין הראשונים ומותר ליבם הגדולה: ## - ומדוע לא יחלוץ לגדולה? לקיים מצות ייבום, וכבר זמן המשנה אמרו חליצה עדיפה? או בגלל שבמקום שאין יבום - אין חליצה?)

מִי־אוֹן דְּמִצְוֵה שְׁאֵנִי .

גּוֹפֵא: תְּנִי בֵּר קִפְרָא: 'לְעוֹלָם יִדְבֹּק אָדָם בְּשִׁלְשֵׁה דְּבָרִים: כַּחֲלִיצָה' - כֹּאבֵא שְׂאוּל, דְּתִנִּיא (פֶּרֶק 'הַחֹלֶץ'): 'אֲבָא שְׂאוּל אוֹמֵר: הַכּוֹנֵס אֶת יְכַמְתּוּ לְשֵׁם נְוִי, לְשֵׁם אִישׁוֹת, לְשֵׁם דְּבַר אַחֵר - כֹּאִילוּ פּוֹגַע בְּעֵרוּהָ, וְקָרוֹב בְּעֵינֵי לֵהִיּוֹת הוֹלֵד מִמֶּזֶר' .

'בְּהִבָּאת שְׁלוֹם' - דְּכֹתִיב [תְּהִלִּים לז,טו: סוּר מֵרַע וְעֵשָׂה טוֹב] בְּקֶשׁ שְׁלוֹם וְרַדְפָּהוּ ;

(יְבֻמוֹת קט,ב)

וְאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ (בְּמַסְכַּת קִידוּשִׁין): אֲתִיא 'רַדִּיפָה' 'רַדִּיפָה': כְּתִיב הַכֹּא: בְּקֶשׁ שְׁלוֹם וְרַדְפָּהוּ, וְכֹתִיב הַתֵּם: (מְשַׁלִּי כֹא,כֹא) רֹדֵף צַדִּיקָה וְחֹסֵד יִמְצָא חַיִּים צַדִּיקָה וְכַבּוֹד (תְּשַׁלּוֹם שְׂכָר גְּדוֹל לְהַבָּאת שְׁלוֹם: שְׂאוּכַל פִּירוּתֵיהֶן בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהִקְרָן קִיּוּמָתָן לֹו לְעוֹלָם הַבָּא, כְּגִמְלֻת חֹסְדִים דְּכֹתִיב בְּהוּ 'יִמְצָא חַיִּים צַדִּיקָה - בְּעוֹלָם הַבָּא - וְכַבּוֹד - בְּעוֹלָם הַזֶּה) .

'בְּהַפְּרַת נְדָרִים' - כְּרַבִּי נִתָּן, דְּתִנִּיא: 'רַבִּי נִתָּן אוֹמֵר: הַנּוֹדֵד - כֹּאִילוּ כִנְהָ כִמְהָ (בְּשַׁעֲת אִיסוּר הַבְּמוּת, דְּחוּטָא הוּא, דְּכֹתִיב (דְּבָרִים כג) וְכִי תִחְדַּל לְנִדּוֹר [לֹא יִהְיֶה בְךָ חֹטָא] (דְּבָרִים כג,כג) - הָא לֹא תִחְדַּל יִהְיֶה בְךָ חֹטָא), וְהַמְקִימוּ - כֹּאִילוּ הַקְּרִיב עֲלֶיהָ קֶרֶבֶן (שַׁעֲבַר עֲלִיו שְׁתֵּי עֲבִירוֹת! אֲלֵא יִלֵּךְ אֲצֵל חֹכֵם וְיִתְרִנוּ כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה רָגִיל בְּכךָ) !

וְיִתְרַחֵק מִשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים:

'מִן הַמִּיאֻנִּין' - דְּלִמָּא גְּדֻלָּה וּמִיחְרָטָא בְּהָ ;

'מִן הַפְּקֻדוֹנוֹת' - בְּכֹר מֵתָא (לֹא יִקְבַּל פְּקוּדוֹן מִבֵּן עִירוֹ), דְּבִיּוּתִיָּה כִי בִיּוּתִיָּה דְּמִי (שְׂרָגִיל אֲצִלוּ וִיטוּל אֶת שְׁלוֹ וְיִחְזוֹר וְיִתְבַּעֲנוּ) .

'מִן הַעֲרֻכּוֹן' - בְּעֲרַבִּי שְׁלִצִּיּוֹן (שֵׁם מְקוֹם; שְׁמִנְחִין הַלּוּה וְתוֹפְסִין הָעֵרֶב) .

(לִישְׁנָא אַחֲרֵינָא: 'שְׁלִצִּיּוֹן' קוֹרְאִין שֵׁם הָעֵרֶב, עַל שֵׁם נוֹטְרִיקוֹן [כֹּפִי שְׁמִסְבִּיר לְהַלֵּן רַבִּי יִצְחָק]: שְׁלוֹף דּוּץ; שְׁלוֹף עֲצֻמוֹ מִן הַלּוּה וְתוֹקַע עֲצֻמוֹ עַל הָעֵרֶב), דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק: מֵאִי דְּכֹתִיב (מְשַׁלִּי יֹא,טו) רַע יְרוּעַ (רַעָה אַחֵר רַעָה) כִּי עֵרֶב זֶר (הַמְעַרֵב זָרִים גֵּרִים בְּיִשְׂרָאֵל - וְהַנִּכְנָס בְּעֵרֶבּוֹן נִמִּי מִשְׁמַע) [וְשִׁנְא תִקְעִים בּוֹטַח]: רַעָה אַחֵר רַעָה תִבָּא לְמִקְבְּלֵי גֵרִים וְלְעֲרַבִּי שְׁלִצִּיּוֹן ; (סִיפָא דְּקֶרָא 'וְשִׁנְא תִקְעִים בּוֹטַח' וְכוּלָּהּ מִפְּרָשָׁה לָהּ: וְלִתּוֹקַע עֲצֻמוֹ לְדַבֵּר הַלֵּכָה (שְׁאוּמַר: "הִרִנִּי שׁוֹנָה וְאִינִי מְקִיִּים, וְאִקְבַּל שְׂכָר לְמוֹד") .

'מִקְבְּלֵי גֵרִים' - כְּרַבִּי חֲלָבוּ דְּאָמַר רַבִּי חֲלָבוּ: קְשִׁים גֵּרִים לְיִשְׂרָאֵל (שְׁאִין בְּקִיָּאִין בְּדִקְדוּקֵי מִצְוֹת וּלְמִדֵּין יִשְׂרָאֵל מִמַּעֲשִׂיהֶן) כִּסְפַּחַת בְּעוֹר (לִישְׁנָא דְּקֶרָא נִקְט: 'וְנִלּוּה הִגֵּר עֲלֵיהֶם וְנִסְפַּחוּ עַל בֵּית יַעֲקֹב' (יִשְׁעִיהוּ יד,א)) ;

'עֲרַבִּי שְׁלִצִּיּוֹן' - דְּעַבְדִּי שְׁלוֹף דּוּץ (לְשׁוֹן תִּיקוּעַ, כְּדָאמַר 'דְּצָה שְׁלִפָּה' (שְׁבַת דף גב))

'תּוֹקַע עֲצֻמוֹ לְדַבֵּר הַלֵּכָה' - דְּתִנִּיא: 'רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: כָּל הָאוֹמֵר אֵין לוֹ תוֹרָה (אִינוּ עוֹסֵק בְּתוֹרָה) - אֵין לוֹ תוֹרָה (אֵין מְקַבֵּל שְׂכָר לְמוֹד) .

פְּשִׁטָא [אִם אֵינוּ לּוֹמֵד - שְׂכָר לִימוּד מְנִין] ?

אַלֹא: 'כָּל הָאוֹמֵר אֵין לוֹ אֲלֵא תוֹרָה (וְאֵין מְקִיִּים) - אֵין לוֹ אֲלֵא תוֹרָה .

הָא נִמִּי פְּשִׁטָא ! ?

אַלֹא: דְּאִפִּילוּ תוֹרָה אֵין לוֹ (אִפִּילוּ שְׂכָר לִימוּד אֵין לוֹ) .

מֵאִי טַעְמָא ?

אָמַר רַב פַּפָּא: אָמַר קֶרָא: 'וּלְמַדְתֶּם' 'וְעִשִּׂיתֶם' - כָּל שִׁישְׁנוּ בַּעֲשִׂיָּה - יִשְׁנוּ בְּלִמְיָדָה ; כָּל שִׁישְׁנוּ בַּעֲשִׂיָּה - אֵינוּ בְּלִמְיָדָה .

[## אֵין פְּסוּק כֹּזֶה בְּדְבָרִים ה, אֲךְ יִשְׁשָׁנִי פְּסוּקִים בְּהֵם לְמוֹד וְעִשִּׂיָּה:

דְּבָרִים ה,א: וְיִקְרָא מֹשֶׁה אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיֹאמַר אֲלֵיהֶם: שִׁמַּע יִשְׂרָאֵל אֶת הַחֻקִּים וְאֶת הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אֲנִכִּי דְּבַר בְּאָזְנֵיכֶם הַיּוֹם

וּלְמַדְתֶּם אֹתָם וְשִׁמַּרְתֶּם לְעִשְׂתֶּם .

פְּסוּק כח: וְאֵתָּה פֹה עֹמֵד עֹמֵד וְאִדְבַּרְהָ אֵלֶיךָ אֶת כָּל הַמִּצְוָה וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּלְמַדְתָּ וְעָשׂוּ בְּאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִכִּי נָתַן לָהֶם

לְרִשְׁתָּהּ]

וְאֵיבַעֲיַת אֵימָא: לְעוֹלָם כְּדָאמְרִיתּוּ מַעֲיָקְרָא: 'כָּל הָאוֹמֵר אֵין לוֹ אֲלֵא תוֹרָה אֵין לוֹ אֲלֵא תוֹרָה' ; (וְדִקְאֻמְרַת 'הָאֵי נִמִּי פְּשִׁטָא') - לֹא, צְרִיכָא: דְּקָא מְגַמַר לְאַחֲרֵינִי וְאִזְלִי וְעַבְדִּי; מֵהוּ דְּתִימָא 'אֵית לִיָּה אֲגָרָא (דְּעִשִּׂיָּה) לְדִידִיָּה' - קָא מִשְׁמַע לָן .

וְאֵיבַעֲיַת אֵימָא: תּוֹקַע עֲצֻמוֹ לְדַבֵּר הַלֵּכָה - בְּדִינָא דְּאֵתִי דִּינָא לְקַמִּיָּה, וְגַמְרָה הַלֵּכָה (יּוֹדַע הַלֵּכָה שְׁאִין דּוּמָה לְדִין הַבָּא לְפָנָיו כָּל כַּךְ) וּמִדְּמִי מִילְתָּא לְמִילְתָּא, וְאֵית לִיָּה רַבָּה וְלֹא אִזְלִי מִשְׁאִיל (לְרַבִּיָּה; וְהִינּוּ תוֹקַע: שְׁסוּמָךְ וְנִשְׁעֵן עַל הַהִלֵּכָה שְׁהוּא יוֹדַע), דְּאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרַחֲמֵי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: לְעוֹלָם יִרְאֶה דִּיין עֲצֻמוֹ כֹּאִילוּ חֵרֵב מוֹנַחַת לוֹ בֵּין יְרִיכוֹתָיו וְגִיְהִנָּם פְּתוּחָה לוֹ מִתַּחְתּוֹ, שְׁנֵאמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים ג,ז) הִנֵּה מִטָּתוֹ (מִטָּתוֹ: בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁשֶּׁם לְשַׁכְתֵּי הַגִּזִּית) שְׁלִשְׁלֹמָה (שְׁהַשְׁלוֹם שְׁלוֹ) שְׁשִׁים גְּבוּרִים (דִּינִים) סָבִיב לֵה מְגֻבּוּרֵי יִשְׂרָאֵל [פְּסוּק ח: כָּלִם אַחֲזִי חֵרֵב מִלְּמִדִּי מִלְּחָמָה אִישׁ חֵרֵבוּ עַל יִרְכּוֹ] מִפְּחַד בְּלִילוֹת: מִפְּחַד שֶׁל גִּיְהִנָּם שְׁדוּמָה לְלִילָה .

רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם מִיאָנָה [מִיאָנָה, וְאִם לֹא - תִּמְתִּין עַד שֶׁתְּגַדִּיל וְתִצָּא הַלְזוֹ מִשּׁוֹם אַחוֹת אִשָּׁה] :

בעא מיניה רבי אלעזר מרב: מאי טעמא דרבן גמליאל (דאמר כשתגדיל זו תצא זו בולא כלום)? : משום דקסבר קידושי קטנה מיתלא תלו, וכי גדלה - גדלי בהדה אף על גב דלא בעל (דניקדשה השתא מכל מקום: משגדלה תפסי קידושי מעיקרא, ואיגלי מילתא למפרע דזיקה דהך - לא כלום הוא)? או דלמא משום דקסבר (קידושין קמאי לא כלום ניהו, ומשום קידושין דבעילה דמשגדלה נפקא הך יבמה, ואף על גב דזיקה קודמת לקידושין) 'המקדש אחות יבמה - נפטרה יבמה והלכה לה' (קסבר המקדש אחות יבמה נפטרה יבמה דאחי קידושי ומבטלי לזיקה)? אי בעל - אין, אי לא בעל לא!?

אמר ליה: היינו טעמא דרבן גמליאל: משום דקסבר 'המקדש אחות יבמה - נפטרה יבמה והלכה לה' - אי בעל אין, אי לא בעל לא.

אמר רב ששת: אמינא כי ניים ושכיב רב אמר להא שמעתא, דתניא: 'המקדש את הקטנה - קידושיה תלויין' מאי 'תלויין'? לאו כי גדלה גדלי בהדה ואף על גב דלא בעל?

אמר ליה רבין בריה דרב נחמן: הא מילתא דקטנה - מיתלא תליא וקיימא (כל ימי קטנות ספק יבעול משתגדיל ותהיה אשתו, ספק לא יבעול ולא סמכה דעתה): אי בעל - אין, אי לא בעל - לא, דאמרה: הוא עדיף מינאי (ויוציאני בגט בעל כרחי) ואנא עדיפנא מיניה (וכל זמן שארצה אצא במיאון על כרחי).

וסבר רב 'אי בעל - אין, אי לא בעל - לא'? והא איתמר: 'קטנה שלא מיאנה והגדילה ועמדה ונשאת: רב אמר: אינה צריכה גט משני, ושמואל אמר: צריכה גט משני -

(יבמות קי, א)

מאי לאו - דלא בעל (ראשון משגדלה, וקאמר רב 'אינה צריכה גט משני' דחלו קידושין הראשונים כשגדלה) ! לא, דבעל (לפיכך אינה צריכה גט משני: דבעילה שבעל הראשון משגדלה - סתמא לשם קדושין נתכוון, דידוע היה שאין קידושי קטנה כלום).

אי דבעל - מאי טעמא דשמואל?

קסבר כל הבועל - על דעת קדושין הראשונים הוא בועל.

והא פליגי בה חדא זימנא, דאיתמר: קדשה על תנאי (שאין עליה נדרים או מומין) וכנסה סתם (ואחר כך נמצאו עליה נדרים): רב אמר 'צריכה הימנו גט', ושמואל אמר 'אינה צריכה הימנו גט':

רב אמר 'צריכה הימנו גט': כיון דנסכה - אחולי אחליה לתנאיה (דביאה לשם קידושין הוא): דידוע היה שאין קידושין הראשונים כלום); ושמואל אמר 'אינה צריכה הימנו גט' - כל הבועל על דעת קדושין הראשונים הוא בועל; [ומדוע מלמדים בבית המדרש את שתי המחלוקות באותו ענין]?

צריכא: דאי איתמר ההיא - בההיא קאמר רב, משום דאיכא תנאה, וכיון דבעל אחליה לתנאיה (הכי גרסינן: צריכא דאי איתמר בהא - בהא קאמר רב משום דליכא תנאי; והכי איתא בכתובות פרק 'המדיר' (דף ע"ג, א) גבי קטנה שלא מיאנה: בהא קאמר רב דאסיק אדעתיה לבעול לשם קידושין משגדלה משום דליכא תנאה אין פסול קידושין הראשונים משום תנאי, אלא משום קטנות, ואדם יודע שאין קידושין הראשונים כלום, וחזר ובעל לשם קידושין) אבל בהא (אבל בההיא דאיכא תנאי) אימא מודה ליה לשמואל (ואדעתא דתנאי בעיל, כסבור שאין עליה נדרים וקיימא תנאי שביניהן); ואי איתמר בהא - בהך קאמר שמואל, אבל בהך - אימא מודה ליה לרב? - צריכא.

ומי אמר רב 'כי בעל - אין, אי לא בעל - לא'? והא ההיא עובדא דהוה בנרש ואיקדישה כשהיא קטנה וגדלה, ואותביה אבי כורסיא (באפריון; וקא סלקא דעתא כשאר חופות שעדיין לא בעלה) ואתא אחרינא וחטפה מיניה; ורב ברונא ורב חננאל תלמידי דרב הוה התם (ואפילו הכי) ולא הצריכוה גיטא מבתרא (אלמא חלו קדושי קמאי)! אמר רב פפא: בנרש מינסב נסיבי (ונתקדשה בבעילה משגדלה) והדר מותבי אבי כורסיא.

רב אשי אמר: הוא עשה שלא כהוגן - לפיכך עשו בו שלא כהוגן, ואפקעינהו רבנן לקידושי מיניה (דכל דמקדש תולה בדעת חכמים הוא, דהא "כדת משה וישראל" קאמרינן, ורבנן אמרי דחוטף אשה מבעלה לא ניהוי קידושין).

אמר ליה רבינא לרב אשי: תינח דקדיש בכספא (איכא למימר דאפקעינהו לקידושין, ושוו מעות - מתנה: דהפקר בית דין הפקר); קדיש בביאה מאי (מאי הפקר בית דין איכא למימר)?

שויוה רבנן לבעילתו בעילת זנות (והוא - בדעתם תלה)!

אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי אליעזר (דמלמדין הקטנה למאן); וכן אמר רבי אלעזר: הלכה כרבי אליעזר.

משנה :

מי שהיה נשוי לשתי יתומות (נכריות) קטנות, ומת - ביאתה או חליצתה (לאחר שתגדיל) של אחת מהם פוטרת צרתה; וכן שתי חרשות. קטנה וחרשת - אין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה (לא ידעין בהי נחא ליה והי חשיבה אשתו טפי)⁴.

פקחת וחרשת - ביאת הפקחת פוטרת החרשת, ואין ביאת החרשת פוטרת את הפקחת.

גדולה וקטנה - ביאת הגדולה פוטרת הקטנה ואין ביאת הקטנה פוטרת הגדולה.

גמרא :

(דקתני מתניתין ז'כן שתי חרשות') וחרשת בת חליצה היא? והתנן (לעיל קדב): 'חרש שנחלץ, וחרשת שחלצה, וחולצת מן הקטן - חליצתה פסולה'⁵?

⁴ THE REASON WHY A "KETANAH" AND A "CHARESSES" CANNOT EXEMPT EACH OTHER FROM YIBUM

QUESTION: The Mishnah (110a) states that if two Tzaros, a Ketanah and a Chareshes, fall to Yibum together, the Yibum or Chalitzah of one does not exempt the other. The Gemara explains that the reason is because it is assumed that the deceased brother preferred either the Ketanah or the Chareshes, and whichever one he preferred as his wife is considered the main wife whose Yibum or Chalitzah exempts the other wife. Since we are in doubt which wife the brother preferred, neither one can exempt the other. Rashi quotes this reason in the Mishnah.

However, a few lines later the Gemara gives a completely different reason for why the Yibum or Chalitzah of a Chareshes or Ketanah does not exempt the other! The Gemara says that the Kinyan of a Chareshes is a "half-Kinyan," while the Kinyan of a Ketanah is a Safek Kinyan -- it might be a fully valid Kinyan, and it might not be a Kinyan at all. It is because of *that* doubt

that neither one can exempt the other. This seems to be an entirely different reason than the one the Gemara just gave a moment earlier! How do we reconcile these two Sugyos?

ANSWERS:

(a) When the Gemara says that there is a doubt which wife the deceased brother preferred -- the Chareshes or Ketanah, Rav Ada bar Ahavah suggests that if the dead brother himself was a Cheresh, then obviously he preferred the Chareshes over the Ketanah. Rav Nachman rejects this and says that even if the brother was a Cheresh, we are still in doubt which wife he preferred, the Chareshes or Ketanah.

It is possible that Rav Nachman argues because he understands the Safek to be an entirely different question. Rav Nachman holds that it does not depend on whether the first husband was more fond of one type of wife than the other. Rather, he holds that it depends on whether the Kinyan of a Ketanah is a stronger or weaker Kinyan than that of the Chareshes. Accordingly, the rest of the Gemara follows the opinion of Rav Nachman and discusses only the question of the strength of the Kinyan of the Ketanah relative to the Kinyan of the Chareshes.

(b) However, the RASHBA (Teshuvos 1:1196) has a slightly different Girsa in the Gemara. According to his Girsa, it is clear that even Rav Nachman holds that the question is which wife the Cheresh preferred. Rav Nachman holds that even though the brother was a Cheresh, he might have preferred the Ketanah over the Chareshes.

The Rashba explains that the Sugyos actually argue with each other, and the Gemara is indeed changing its explanation of the Mishnah at this point.

⁵ Yevamos 110 THE YIBUM OF A "CHERESH"

QUESTION: The Gemara quotes the Mishnah earlier (104b) that states that Chalitzah cannot be performed by a Cheresh or by a Chareshes. The Gemara, both here and there, explains that the reason is because they are unable to speak, and in order to do Chalitzah one must say the words in the Parshah of Chalitzah (Devarim 25:7-8). However, a Cheresh or Chareshes are able to do *Yibum*, as we see from the Mishnah here.

There is a basic question on this Gemara. If a Cheresh and Chareshes cannot do Chalitzah, then why should they be able to do Yibum? The Rishonim tell us that there is a rule that whenever Chalitzah cannot be done, Yibum also cannot be done, just as the Gemara (44a) teaches that whenever Yibum cannot be done, Chalitzah cannot be done (see TOSFOS 44a, DH u'Neyabem). How, then, can a Cheresh -- who cannot do Chalitzah -- be able to do Yibum?

אמר רב גידל אמר רב: אביאה [ביאתה של אחת מהן פוטרת צותה, לא החליצה].
דבא רבה אמר: אפילו תימא אחליצה: כאן בחרשת מעיקרא כאן בפקחת ואחר
כך נתחרשה: חרשת מעיקרא כי היכי דעל (לבעל הראשון שכנסה: ברמיה) - הכי נפק
(הכי נמי נפיק מיבם: ברמיה); פקחת ואחר כך נתחרשה - לא, דמעכבא בה קרייה.
איתיביה אביי: וחרשת מעיקרא בת חליצה היא? והתנן (יבמות פ"ד מ"א: להלן קיב, ב):
'שני אחין, אחד פקח ואחד חרש, נשואין לשתני נכריות, אחת פקחת ואחת
חרשת (פקחת לפקח וחרשת לחרש): מת חרש בעל חרשת - מה יעשה פקח בעל פקחת?
כונס ([את החרשת] שאינה בת חליצה, משום קרייה, אלא כונסה); ואם רצה להוציא (אחר כך) -
יוציא (בגט); ש'כשם ש'כנסה ברמיה - כך תצא ברמיה' [יבמות פ"ד מ"א: להלן קיב, ב] ולא צריכה חליצה; מת פקח
בעל פקחת - מה יעשה חרש בעל חרשת? - כונס, ואינו מוציא לעולם (שאינו גיטו
מפקיע קידושי אחיו פקח שהזיקוה לו ליבום); מאי לאו בחרשת מעיקרא וקתני 'כונס' -
אין,

(יבמות קי, ב)
חולץ לא (משום קרייה)!
לא, בפקחת ואחר כך נתחרשה.

ANSWER: TOSFOS (44a, DH Kol sh'Eino) asks this question. Tosfos answers that the only reason a Cheresh cannot do Chalitzah is because he cannot pronounce the words that must be recited as part of the Chalitzah procedure. It is not that a Cheresh is unfit to do Chalitzah as a person; rather, he is fit to do Chalitzah, but there is something impeding his performance of the Chalitzah. He is like a person whose mouth hurts him and he cannot talk (as the Gemara on 104b says). Therefore, a Cheresh is considered someone fit for Chalitzah, and thus he may do Yibum.

Tosfos seems to be following his reasoning as expressed elsewhere (104b, DH v'Ha Amri), where he says that even a person who does not have Da'as is able to do Chalitzah, as we find in the Gemara (105b) that a Ketanah is able to do Chalitzah even though she does not have Da'as.

Why, though, can a Ketanah or Chareshes do Chalitzah if she cannot have the proper intentions in mind (Kavanah)? After all, the Gemara (106a) says that Chalitzah is valid only when one has the proper intentions in mind!

Tosfos answers that since Chalitzah is done in the presence of Beis Din and they tell the Ketanah or Chareshes to have Kavanah, she is able to have sufficient Kavanah for Chalitzah (as we find in Gitin 22b, regarding a Katan writing a Get Lishmah). (Even though the Tosefta (Perek 11) tells us that a woman who is a Shotah cannot perform Chalitzah, that is because a Shotah has such little Da'as that even when the Beis Din tells her what Kavanah to have, she is unable to have Kavanah l'Shem Chalitzah.)

The other Rishonim argue with Tosfos and give other reasons why the Chalitzah of a Cheresh is not valid. The RAMBAN, RASHBA and RITVA (104b) explain that a Cheresh indeed lacks Da'as, and for that reason he cannot perform Chalitzah -- not simply because he cannot speak the words. (A Ketanah, however, is able to do Chalitzah, because she does have enough Da'as to have proper Kavanah for Chalitzah, see RASHBA Chulin 12b.) According to these Rishonim, why does the Gemara say that a Cheresh is Pasul from Chalitzah because "he cannot speak?"

The Ramban and Ritva answer that the Gemara is discussing a Cheresh who is able to speak, but who cannot hear. When the Gemara says that the reason he cannot do Chalitzah is because he cannot speak, it means that he is unable *to hear* what the *other party* is speaking. The Rashba (104b) writes that although a Cheresh is Pasul for Chalitzah because he has no Da'as, the Gemara says he is Pasul because he is unable to speak, in order to teach us that even an *Ilem* -- who can hear but cannot speak -- is also excluded from doing Chalitzah.

According to these Rishonim, what is the Halachah regarding a Cheresh who is not able to speak nor hear? Can he do Yibum? If such a Cheresh is considered to have no Da'as, then he is completely Pasul from doing Chalitzah and thus he should not be able to do Yibum!

It seems that these Rishonim disagree with Tosfos (44a) and hold that the rule that Yibum is dependent on Chalitzah works only one way: if one is not fit to do Yibum, then one cannot do Chalitzah. It does not work the other way around, that if one is not fit to do Chalitzah, then he cannot do Yibum. Rather, even if one is not fit to do Chalitzah, he is still able to do Yibum. Indeed, none of the Rishonim mention this logic of Tosfos at all.

תא שמע: (יבמות פ"ד מ"ד; להלן קיב,ב) 'שני אחין פקחין נשואין שתי נכריות, אחת פקחת ואחת חרשת; מת פקח בעל החרשת - מה יעשה פקח בעל פקחת? - כונס, ואם רוצה להוציא יוציא; מת פקח בעל פקחת, מה יעשה פקח בעל חרשת? - או חולץ או מייבם' מאי לאו - מדהוא פקח מעיקרא היא נמי חרשת מעיקרא, וקתני 'כונס' - אין, חולץ לא? מידי איריא? הא כדאיתא והא כדאיתא.

איתיביה: (להלן קיב,ב) 'שני אחין: אחד פקח ואחד חרש, נשואין שתי אחיות: אחת פקחת ואחת חרשת: מת חרש בעל חרשת - מה יעשה פקח בעל פקחת? - תצא משום אחות אשה; מת פקח בעל פקחת - מה יעשה חרש בעל חרשת? - מוציא את אשתו כגט (דזיקת אחותה פקחת אוסרתה, שנישואיה גמורין וזו ספק, ואין כח בקידושה לפטור את אחותה משום 'אחות אשה') ואשת אחיו אסורה לעולם' (דחרש לא מצי חליץ, ומיכנס נמי לא מצי כניס לה: דאחות גרושתו היא, דאחותה חרשת היתה קנויה במקצת לאחיו החרש, הילכך לא אפשר (שהרי אחות גרושתו היא); ומהך מתניתין לא מויתב ליה לרבא, דהכא מדינא לא חליץ האי חרש לפקחת, שהרי אשת פקח היתה וזיקתו גמורה וליכא למימר 'כי היכי דעל הכי נפיק! אלא להכי מיתני לה: לגלויי אהנך תרתי תיובתי קמיינתא, דבחרשת וחרש מעיקרא קמיידי, דהא כולוהו תניא להו גבי הדדי במתניתין לקמן ב'חרש שנשא פקחת' (דף קיב,ב); וכי תימא 'הכי נמי בפקח ואחר כך נתחרש' - מי מצי מפיק (דקתני 'מוציא את אשתו כגט' ומדקתני 'כגט' - משמע שתהא מותרת לאחרים)? והתנן 'נתחרשה - יוציא; נשתתית - לא יוציא' (פקחת שנשתתית - לא תצא מבעלה: אף על פי שהאשה יוצאת לרצון ושלא לרצון - רבנן תקון שלא תצא כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר, לפי שאינה יודעת לשמור עצמה; אבל נתחרשה - יוצאת, דלא בעינן דעת אשה כגט, שהרי אפילו פקחת בעל כרחה מוציא! והכא לא תקון רבנן מיד, דהא יודעת לשמור עצמה); נתחרש הוא או נשתתה - לא יוציא עולמית! (דקידושיהו היו גמורין וגירושין בלא דעת) 'אלא לאו בחרש מעיקרא; ומדהוא חרש מעיקרא - היא נמי חרשת מעיקרא; ומד'אחיות' חרשות מעיקרא - 'נכריות' נמי חרשות מעיקרא (הנך תרתי דלעיל - חרשות מעיקרא קאמר, דהא גבי הדדי תניין), ותנן גבי נכריות 'כונס - אין, חולץ לא'! (והמגמגם לומר 'למה לי כל הנך דיוקי דקאמר: מדהוא חרש מעיקרא איהי נמי חרשת מעיקרא כו' ומדאחיות חרשות מעיקרא כו' - לותיב מחד: ומדהוא חרש מעיקרא הנך נמי דלעיל חרשות מעיקרא, וקתני בהו 'כונס - אין חולץ לא' - לאו מילתא היא, דכל הנך חרשין דלעיל נפלה לפניהן פקחת מכח קידושי פקח, וליכא למימר 'כי היכי דעל הכי נפק'; אבל בחרשת דלעיל איכא למימר הכי, ואפילו הכי קתני 'כונס פקח' ולא חולץ! אישתיק.

כי אתא [אביי] לקמיה דרב יוסף, אמר ליה: מאי טעמא תותביה מהא, דיכול לשנויי לך אחיות חרשות מעיקרא, נכריות פקחות ואחר כך נתחרשו! אלא איבעי לך לאותביה מהא: (יבמות פ"ד מ"ד; להלן קיב,ב) 'שני אחין חרשין נשואין שתי אחיות פקחות, או שתי אחיות חרשות או שתי אחיות אחת פקחת ואחת חרשת, וכן שתי אחיות חרשות נשואות לשני אחין פקחין או לשני אחין חרשין או לשני אחין אחד פקח ואחד חרש - הרי אלו פטורות מן החליצה ומן הייבום (נישואיהן שוין בין שהן פקחות בין שהן חרשות בין אחת פקחת ואחת חרשת, שהרי כניסתן לבעליהן ברמיזה; וכן שתי חרשות - כניסתן ברמיזה; ואף על פי שהן פקחין או אחד פקח ואחד חרש - נישואיהן שוין; הילכך יוצאת היבמה משום אחות אשה); ואם היו נכריות (ומת אחד מהן - יכנסו השני, דלאו בר חליצה הוא; או היא אינה בת חליצה) יכנסו; ואם רצו להוציא - יוציאו' - היכי דמי?: אילימא בפקחים ולבסוף נתחרשו - מי מצי מפיק? והתנן: (יבמות פ"ד מ"א; להלן קיב,ב) 'נשתתית לא יוציא, נתחרש הוא או נשתתה לא יוציא עולמית?' אלא לאו - אחרשין מעיקרא; ומדהן חרשין מעיקרא אינהו נמי חרשות מעיקרא, וקתני 'אם היו נכריות יכנסו' - יכנסו אין, יחלצו לא! תיובתא דרבה! תיובתא.

קטנה וחרשת [אין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה]: אמר רב נחמן: אשכחתי לרב אדא בר אהבה ולרב חנא חתניה, דיתבי וקמקו אקוותא (מקהילים תלמידים סביבם שהיו באים לשמוע דבריהם; לשינא אחרינא: דמקוה אקוהתא: משיבין קושיות זה לזה) בשוקא דפומבדיתא, ואמרי: הא דתנן 'קטנה וחרשת - אין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה' - הני מילי דנפלה ליה מאחיו פקח, דלא ידעינן אי בקטנה ניחא ליה אי בחרשת ניחא ליה: אי בקטנה ניחא ליה, דאתיא לכלל דיעה, אי בחרשת ניחא דגדולה היא ובת ביאה היא; אבל נפלה מאחיו חרש ודאי בחרשת ניחא ליה: דבת ביאה היא ובת מיניה היא; ואמינא להו אנא: אפילו נפלה ליה מאחיו חרש - נמי מספקא ליה.⁶

⁶ THE REASON WHY A "KETANAH" AND A "CHARESSES" CANNOT EXEMPT EACH OTHER FROM YIBUM

QUESTION: The Mishnah (110a) states that if two Tzaros, a Ketanah and a Chareshes, fall to Yibum together, the Yibum or Chalitzah of one does not exempt the other. The Gemara explains that the reason is because it is assumed that the deceased brother preferred either the Ketanah or the Chareshes, and whichever one he preferred as his wife

כיצד תקנתן (דקטנה וחרשת, הואיל ואין האחת פוטרת צרתה, וחרשת לאו בת חליצה היא דניפוק תרויהו בחליצה, ואי מייבם לה וחליץ לקטנה כשתגדיל - מיפסלא קמייטא עליה, דקם ליה ב'לא יבנה', דהא ביאה דחרשת לא דחיא זיקה דנימא 'אין אחריה כלום')?

אמר רב חסדא אמר רב: כונס החרשת ומוציאה בגט (דחליצת קטנה תפסל לה עליה), **וקטנה תמתין עד שתגדיל ותחלוץ.**

אמר רב חסדא: שמע מינה קסבר רב: 'חרשת קנויה (במקצת) ומשויירת; קטנה (ספק) קנויה (כולה) ו(ספק) אינה קנויה' (כלל), דאי סלקא דעתא 'חרשת קנויה ואינה קנויה, קטנה קנויה ומשויירת' - חרשת אמאי כונס ומוציאה בגט?

(יבמות קיא, א)

(דבשתיה) 'קנויות ומשויירות' ליכא למימר, דמתניתין שמעינן לה, דאם כן תיפטר חדא בביאת חברתה! ושתיהן ספק נמי ליכא למימר, מדקתני סיפא דמתניתין: **'בא יבם על הקטנה וחזר ובא על החרשת - פסל את הקטנה; בא יבם על החרשת וחזר ובא על הקטנה - פסל את החרשת'** ואי שתיהן ספק קמייטא) **תיתיב גביה ממה נפשך** (דהא אחרונה לא פסלה לה עליה, דאם שתיהן קנויות - אין האחרונה פוסלת הראשונה, דאין אחר ביאה כלום; ואם זו קנויה וזו אינה קנויה - אינן צרות זו לזו! אלא חדא קנויה ומשויירת וחדא ספק; ומדרב שמעינן דחרשת היא הקנויה והמשויירת, וקטנה ספק; משום הכי תצא החרשת בגט - דלמא קטנה קנויה היא לגמרי, ועדיפא מחרשת, ופסלה לה חליצתה עליה): **אי קנויה היא - הא קנויה היא (ותו ליכא זיקה אבתריה)!** **ואי לאו קנויה היא - הא נכרית בעלמא היא (ולא פסלה לה חליצת קטנה)!** **וכי תימא 'קטנה - אמאי תמתין עד שתגדיל ותחלוץ'?** (ישאנה מתחלה) **תיתיב גביה (ותשב אצלו ממה נפשך): אי קנויה היא - הא קנויה היא, אי לאו קנויה היא - נוכריתא בעלמא היא' - אם כן חרשת במה תיפוק?** (הא לאו בת חליצה היא! ורב - תקנתא לתרויהו קתני; ואי קשיא מתניתין, דקתני **'בא על הקטנה וחזר ובא על החרשת - פסל את הקטנה'** - אמאי פסלה? הואיל ונסבה ברישא - תיפוק חרשת בגט וקטנה תיתיב גביה ממה נפשך, כדאמרן, ואיכא תקנתא לתרויהו? - תריץ מתניתין משום גזירה דלמא אתי למיבעל חרשת ברישא; והכי נמי מתרץ לה בברייתא לקמן).

אמר רב ששת: הכי נמי מיסתברא, כדקא מתרץ (חרשת קנויה ומשויירת, קטנה קנויה ואינה קנויה) רב חסדא אליבא דרב, דתניא [תוספתא יבמות פ"ג ה"ו (ליברמן)]: 'שני אחין נשואין שתי אחיות יתומות, קטנה וחרשת: מת בעלה של קטנה - חרשת יוצאה בגט (דזיקת קטנה אוסרתה עליו, דחרשת קנויה ומשויירת, וקטנה שמא קנויה לגמרי והויא לה חרשת אחות זקוקתו) וקטנה תמתין עד שתגדיל ותחלוץ; מת בעלה של חרשת - קטנה יוצאה בגט (דזיקת חרשת אחותה אוסרתה, שמא קטנה אינה קנויה כלל, והויא כמפותה; וחרשת קנויה ומשויירת והויא לה אשתו - אחות זקוקתו) וחרשת אסורה לעולם (לכונסה אי אפשר - שמא קטנה קנויה היא, חו אחות גרושתו, ואין זקוקה לו; ואפילו מתה קטנה אחר כך, ופקע איסור אחות אשה - אסורה משום אשת אח, הואיל ובשעת נפילה נפטרה ממנו; ובחליצה אי אפשר, דלאו בת חליצה היא); ואם (עברו) בא על החרשת (אחר שגירש הקטנה) - נותן לה גט והותרה

is considered the main wife whose Yibum or Chalitzah exempts the other wife. Since we are in doubt which wife the brother preferred, neither one can exempt the other. Rashi quotes this reason in the Mishnah.

However, a few lines later the Gemara gives a completely different reason for why the Yibum or Chalitzah of a Chareshes or Ketanah does not exempt the other! The Gemara says that the Kinyan of a Chareshes is a "half-Kinyan," while the Kinyan of a Ketanah is a Safek Kinyan -- it might be a fully valid Kinyan, and it might not be a Kinyan at all. It is because of *that* doubt that neither one can exempt the other. This seems to be an entirely different reason than the one the Gemara just gave a moment earlier! How do we reconcile these two Sugyos?

ANSWERS:

(a) When the Gemara says that there is a doubt which wife the deceased brother preferred -- the Chareshes or Ketanah, Rav Ada bar Ahavah suggests that if the dead brother himself was a Cheresh, then obviously he preferred the Chareshes over the Ketanah. Rav Nachman rejects this and says that even if the brother was a Cheresh, we are still in doubt which wife he preferred, the Chareshes or Ketanah.

It is possible that Rav Nachman argues because he understands the Safek to be an entirely different question. Rav Nachman holds that it does not depend on whether the first husband was more fond of one type of wife than the other. Rather, he holds that it depends on whether the Kinyan of a Ketanah is a stronger or weaker Kinyan than that of the Chareshes. Accordingly, the rest of the Gemara follows the opinion of Rav Nachman and discusses only the question of the strength of the Kinyan of the Ketanah relative to the Kinyan of the Chareshes.

(b) However, the RASHBA (Teshuvos 1:1196) has a slightly different Girsas in the Gemara. According to his Girsas, it is clear that even Rav Nachman holds that the question is which wife the Cheresh preferred. Rav Nachman holds that even though the brother was a Cheresh, he might have preferred the Ketanah over the Chareshes. The Rashba explains that the Sugyos actually argue with each other, and the Gemara is indeed changing its explanation of the Mishnah at this point.

(לשוק) - אי אמרת בשלמא 'חרשת קנויה ומשווירת, קטנה קנויה ואינה קנויה' - משום הכי דכי בא על החרשת נותן לה גט והותרה, דאמרת ממה נפשך: אי קטנה קנויה היא - הא נפקא (נפקא לה הך מרישא) משום אחות אשה (והך כניסה - זנות בעלמא היא); אי (קטנה) לאו קנויה שפיר מיבס! אלא אי אמרת 'חרשת קנויה ואינה קנויה, קטנה קנויה ומשווירת' - כי בא על חרשת אמאי נותן גט והותרה (הא איכא למימר דלמא חרשת קנויה היא לגמרי לאחיו, וזקוקה לו, וקטנה לא דחיא לה, דקנויה ומשווירת היא) הויא ליה ביאה פסולה (וביאתה ביאה פסולה שהרי אחות אשה במקצת היא) וביאה פסולה לא פטרה (מייבוס, וצריכה גט לביאתו וחליצה לזיקתו! וחרשת לאו בת חליצה היא)! ? הא מני? רבי נחמיה היא, דאמר (בפרק 'דבן גמליאל' (לעיל ג,ב)) 'ביאה פסולה פוטרת מחליצה'.

אי רבי נחמיה - אימא סיפא [שם הלכה ז]: 'מי שהיה נשוי שתי תומות (משום קטנה נקט): קטנה וחרשת [גם גדולה], ומת; בא יבם על הקטנה וחזר ובא על החרשת או שבא אחיו על החרשת - נאסרו שתיהן עליו (אף על גב דקטנה מדינא לא מיפסלא עליה משום ביאה דחרשת ממה נפשך: אי קטנה קנויה - ליכא מידי בתר ביאתה; ואי לאו קנויה היא - נכרית בעלמא היא! אפילו הכי אסורה, כדמפרש לקמן: משום גזירה דלמא אתי למיעבד איפכא ובעיל חרשת ברישא, וביאת קטנה פסלה לה, דשמא קנויה היא כולה, ואתי למימר נמי תיחב חרשת גביה); כיצד תקנתן? - חרשת יוצאת כגט (ושריא ממה נפשך: אי קטנה קנויה היא - מיפטר חרשת בביאתה דקטנה; ואי לאו קנויה היא - פטורה בביאה דידה) וקטנה תמתין עד שתגדיל ותחלוץ (כדמפרש טעמא): אי אמרת בשלמא (רישא גבי אחיות, דקתני אס' בא על החרשת - נותן לה גט והותרה, משום) חרשת קנויה ומשווירת קטנה קנויה ואינה קנויה (וממה נפשך חרשת בתר גיטא מיפטר: אי משום אחות אשה, אי משום יבומה שהיה בהיתר, שאחותה לא היתה קנויה; אבל אי הוה אמרין איפכא: קטנה קנויה היא, ומשווירת, וחרשת ספק - תו לא מיפטר חרשת בגט: דלמא קנויה היא! ולא נפקא משום אחות אשה, שקנין אחותה הקטנה משוויירת! ובביאתה נמי לא מיפטר, דביאה פסולה היא, שהרי אחות אשתו היא) ורבנן היא (ומתניתין רבנן היא) - משום הכי (קתני סיפא גבי נכרית קטנה) 'תמתין עד שתגדיל ותחלוץ' (ואף על גב דממה נפשך ביאתה בהיתר הוא, וגיטה גט גמור - משום גזירה) דלמא קדים ובעיל חרשת ברישא (ואתי למימר נמי תרויהו ליפקו בגט, וקטנה שהיא אחרונה - לא סגי לה בגיטא דלמא קנויה היא ורמיא קמיה, דלא איפטר בביאת חרשת המשווירת), והויא ליה ביאה דקטנה ביאה פסולה (ובביאה דידה נמי לא מיפטר, דביאה פסולה היא, דקם עליה באיסור שני בתים); אלא אי אמרת רבי נחמיה - הא אמר 'ביאה פסולה פטרה'! אלא שמע מינה רבנן היא! שמע מינה.

(רש"י בפירוש נוסף: אי אמרת בשלמא. אלא אי אמרת קטנה קנויה ומשווירת, וחרשת ספק, ומרישא - דקתני באחיות אס' בא על החרשת - נותן לה גט והותרה' - שמעינן דביאה פסולה פוטרת, סיפא בנכרית - אמאי קטנה בעיא חליצה? בשלמא אפוקי מפקין לה מיניה דלמא חרשת אחרונה קנויה כולה, ופסלה לה עילויה, אלא בגיטא תיסגי לה: דביאת עצמה פוטרתה, דביאה כשרה היא! ואי נמי חשיב לה פסולה משום דקיימא זיקת חרשת דאיכא למימר קנויה לגמרי - הא אמר רבי נחמיה 'ביאה פסולה פטרה').

אמר רב אשי: מרישא נמי (גבי אחיות) שמע מינה דרבנן היא, דקתני (גבי מת בעלה של חרשת) 'אס' בא על החרשת - נותן לה גט והותרה', ולא קתני (גבי מת בעלה של קטנה, דקתני 'קטנה תמתין') 'אס' בא על הקטנה - נותן לה גט והותרה' (אלמא רבנן היא; ומשום הכי לא נפקא בגט, דביאתה פסולה: דחרשת קנויה במקצת, וזו אסורה משום אחות אשה; ומייבוס לא מדחיא דלמא קטנה קנויה כולה, וקנין משוויירת דאחותה לא דחי לה)!

אי משום הא לא איריא: חרשת, דלית לה תקנתא דהיתירא (דקתני בה, וחרשת אסורה לעולם) - קתני תקנתא דאיסורא; קטנה, דאית לה תקנתא דהיתירא - לא תני תקנתא דאיסורא.

משנה:

מי שהיה נשוי לשתי תומות קטנות ומת, ובא יבם על הראשונה וחזר ובא על השניה או שבא אחיו על השניה -

(יבמות קיא, ב)

[המשך המשנה]

לא פסל את הראשונה (שהרי ביאתן שוה; ואי ראשונה קנויה היא - הרי היא אשתו, ואחרונה ביאת זנות; ואי לאו קנויה היא - הרי שתיהן נכריות אצלו, שלא היתה קנויה לאחיו, ומקיים את הראשונה שלא נפסלה עליו; אבל אחרונה לא: דלמא קנויות הו, ומשבא על הראשונה - קמה הך עליה באיסור שני בתים); וכן שתי חרשות.

קטנה וחרשת: בא יבם על הקטנה וחזר ובא על החרשת או שבא אחיו על החרשת - פסל את הקטנה (משום גזירה דלמא קדים ובעיל חרשת ברישא, וכדאמר בגמרא; ואף על גב דממה נפשך היא שריא ליה, הואיל וראשונה היא: אי קנויה היא - הא קנויה היא; אי לאו קנויה היא - נכרית בעלמא היא); בא יבם על החרשת וחזר ובא על הקטנה, או שבא אחיו על הקטנה - פסל את החרשת (שמא קטנה קנויה כולה, וקנין החרשת משויירת).

פקחת וחרשת: בא יבם על הפקחת וחזר ובא על החרשת, או שבא אחיו על החרשת - לא פסל את הפקחת; בא יבם על החרשת וחזר ובא על הפקחת או שבא אחיו על הפקחת - פסל את החרשת.

גדולה וקטנה: בא יבם על הגדולה וחזר ובא על הקטנה או שבא אחיו על הקטנה - לא פסל את הגדולה; בא יבם על הקטנה וחזר ובא על הגדולה או שבא אחיו על הגדולה - פסל את הקטנה. רבי אלעזר אומר: מלמדין את הקטנה שתמאן בו (ותעקור נישואיה ויקיים את הגדולה). ('רבי אלעזר' הכי גרסינן במתניתין, ובקמיתא [דף קט, א] 'רבי אליעזר' גרס, והכי אמרן בפרק קמא דנדה (דף ת, א))

גמרא:

אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי אלעזר; וכן אמר רבי אלעזר (בן פדת, דאמורא הוא): הלכה כרבי אלעזר (דמתניתין, והוא רבי אלעזר בן שמוע).

וצריכא (לשמואל ורבי אלעזר בן פדת, למימר בקמיתא הלכה כרבי אליעזר ובהא נמי הלכה כרבי אלעזר, דבתרווייהו מלמדין את הקטנה למאן): דאי איתמר בהא קמיתא (גבי אחיות (לעיל דף קט, א)) - בהך קאמר שמואל הלכה כרבי אליעזר [במשנה בדף קט, א: מלמדין את הקטנה שתמאן בו], משום דלא קיים מצות ייבום (משום דאכתי לא איקיים מצות ייבום, הילכך מלמדין את הקטנה אשתו למאן, ותתייבם יבמתו), אבל בהא, דאי קיים מצות ייבום (בשתייה) - אימא (לא אמר שמואל 'הלכה כרבי אלעזר', אלא) תרווייהו לפקו כגט (יוציא שתייה כגט); ואי אשמעינן בהא - משום דגדולה רמיה קמיה (לייבומי, משום הכי מהדרינן אמיאון דקטנה כדי שתתייבם גדולה), אבל איך (בההיא דאחיות, דגדולה אחות אשתו היא - נימא 'לא רמיה קמיה') לא (ולא ילמדו קטנה למאן בשביל ייבומיה של גדולה) - צריכא.

משנה:

יבם קטן שבא על יבמה קטנה - יגדלו זה עם זה (ואם בא לגרשה - אינו יכול עד שיגדיל: דגט קטן אינו גט); בא על יבמה גדולה - תגדלנו.

היבמה שאמרה "בתוך שלשים יום (שכנסה היבם) לא נבעלתי (לו)" (ליבם, וגט יבמין יוצא מתחת ידה, כדמפרש בגמרא, והוא אומר "בעלתיך, ודיין בגט!") - כופין אותו שיחלוץ לה (דהיא נאמנת, דעד תלתין יומין מוקי איניש אנפשיה מלבעול); לאחר שלשים יום (הוא נאמן, דלא מוקים איניש אנפשיה מלבעול; ומיהו איהי לא משתריא, דשויתה לנפשה חתיכה דאיסורא ובעיא חליצה) - מבקשין הימנו שיחלוץ לה (אבל כופין - לא, דהא בעל); ובזמן שהוא מודה - אפילו לאחר שנים עשר חדש כופין אותו שיחלוץ לה.

הנודרת הנאה מיבמה בחיי בעלה (ולא נתכוונה לפטור עצמה הימנו לאחר מיתת בעלה, אלא שהיה להם כעס זה עם זה) - כופין אותו שיחלוץ לה; לאחר מיתת בעלה - מבקשין הימנו שיחלוץ לה; ואם נתכוונה לכך - אפילו בחיי בעלה - מבקשין הימנו שיחלוץ לה.

גמרא:

לימא מתניתין דלא כרבי מאיר, דתניא: 'קטן וקטנה לא חולצין ולא מתייבמין' - דכרי דבי מאיר (קטן שמא ימצא סריס, קטנה שמא תמצא איילונית, ואינם בני ייבום - נמצאו פוגעין בערוה).

אפילו תימא רבי מאיר; כי אמר רבי מאיר - גדולה לקטן וקטנה לגדול, דחד מינייהו ביאה דאיסורא הוא (קטן בגדולה, דגדולה בת עונשין היא, ושמא הקטן ימצא סריס, והרי נבעלה לאסור לה שלא במקום מצוה! וכן גדול בקטנה: אם תמצא איילונית - נמצא שפגע גדול בערוה); אבל קטן הבא על הקטנה, דתרווייהו כי הדדי נינהו - לא אמר (אבל קטן וקטנה אפילו אינן בני ייבום, כגון הוא סריס והיא אילונית - אין כאן איסור, דקטן אוכל נבלות אין בית דין מצווין להפרישו; והכא נמי: שניהן לאו בני עונשין).

והא קתני 'בא על יבמה גדולה - תגדלנו'? אמר רבי חנינא חוזאה: 'בא' - שאני.

והא 'תגדלנו' קאמר, דכל ביאה וביאה דאיסורא הוא?
אלא מחוורתא מתניתין דלא כרבי מאיר.
קרי כאן (דברים כה, ז) [ואם לא יחפץ האיש לקחת את יבמתו ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים ואמרה מאן יבמי] להקים
לאחיו שם [בישראל לא אבה יבמי], והאי לאו בר הכי הוא?
אמר אביי: אמר קרא: [דברים כה, ה: כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם ובן אין לו לא תהיה אשת המת החוצה לאיש
זר] יבמה יבא עליה [ולקחה לו לאשה ויבמה] - כל דהו.
רבא אמר: בלאו הכי נמי לא מצית אמרת: מי איכא מידי דהשתא אסירא
ליה, ולבתר שעתא (כשיגדלו) שריא? והא אמר רב יהודה אמר רב: כל יבמה
שאין אני קורא בשעת נפילה [דברים כה, ה: כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם ובן אין לו לא תהיה אשת המת
החוצה לאיש זר] יבמה יבא עליה [ולקחה לו לאשה ויבמה] - הרי היא כאשת אח שיש לו בנים
ואסורה!?
ואימא הכי נמי (לעולם אסורה לו)?
אמר קרא: כי ישבו אחים יחדו - אפילו (ישבו יחדו) בן יום אחד (קאמר קרא 'יבמה יבא עליה',
ואפילו לא הוי משמע כל דהו - מסברא שריא ליה בקטנות, כדאמר).

יבמה שאמרה בתוך שלשים יום [לא נבעלתי] - כופין אותו שיחלוץ לה].
מאן תנא דעד תלתין יומין מוקים איניש אנפשיה?
אמר רבי יוחנן: רבי מאיר היא, דתניא [תוספתא מסכת כתובות (ליברמן) פרק א הלכה ד]: 'טענת
כתולים (להפסיד כתובתה) - כל שלשים יום (דיכול לטעון "לא בעלתי עד עתה") - דברי רבי
מאיר; דבי יוסי אומר: נסתרה - לאלתר (הוא טוען, ואם טוען לאחר זמן - אינו נאמן, דודאי
מרישא בעל ומצאה בתולה ושחק, והשתא הוא דרתח עליה); לא נסתרה - אף לאחר כמה שנים.'
רבה אמר: אפילו תימא רבי יוסי: עד כאן לא קאמר רבי יוסי התם אלא
בארוסתו, דגיס בה, אבל אשת אחיו

(יבמות קיב, א)
מיבזז בזיז מינה (בוש הימנה).

עד שכופין אותו לחלוץ - ניכפנו לייבם!!
אמר רב: בשגיטה יוצא מתחת ידה (שנתן לה גט, וקא סלקא דעתא גט גמור לביאתו הוא).
מיתיבי:

'יבמה שאמרה בתוך שלשים יום "לא נבעלתי": כין שהוא אומר
"בעלתי" כין שהוא אומר "לא בעלתי" - כופין אותו שיחלוץ לה;
לאחר שלשים יום - מבקשין הימנו שיחלוץ לה.
היא אומרת "נבעלתי" (לאחר שלשים קאי) והוא אומר "לא בעלתי" - הרי זה
יוציא בגט (אם בא להוציאה - דיה בגט, דהיא נאמנת, דכולי האי לא מוקים).
הוא אומר "בעלתי" והיא אומרת "לא נבעלתי", אף על פי שחזר ואמר
"לא בעלתי" - צריך גט (לביאתו, משום דאמר "בעלתי", ולאחר שלשים יום איהו מהימן)
וחליצה (משום דהיא שויתה לנפשה חתיכה דאיסורא)'

(ומדקאמר צריכה גט' - מכלל דבאין לה גט עסקין, ואמאי קתני רישא 'כופין לחלוץ' ניכפניה לייבם?)
אמר רבי אמי: (לעולם בשגיטה בידה, והכי קאמר:) צריכה חליצה עם גיטה (ואף על פי דקתני
אימבקשים קאי - והכי קאמר: אף על פי שחזר ואמר "לא בעלתי", דאיכא למימר 'כופין' הואיל ומודה - אפילו הכי אין
כופין, אלא צריכה חליצה; ואי לא בעי למיחלץ - לא כייפינן, דסמכינן אדיבוריה קמא, הואיל ולאחר שלשים יום הוא).
רב אשי אמר: (לעולם צריכה גט אחר, לבד גט הראשון:) התם גט לזיקתו (ונפסלה עליו, לפיכך לא
נכפינן לייבם) הכא גט לביאתו (וכיון דאמר "בעלתי" צריכה גט לביאתו דיש ביאה אחר הגט; והשתא מסתברא
אף על פי דקתני, והכי קאמר: אף על פי שחזר ואמר "לא בעלתי", ואיכא למימר לא תיבעי גט אלא חליצה - אפילו הכי
בעיא גט).

הנהו 'שניהם מודים' (שלא נבעלה, ומעיקרא אמר "בעלתי") דאתו לקמיה דרבא. אמר להו
רבא: חלוצו לה ושרו לה תיגרא.
אמר ליה רב שרביא לרבא: והתניא: 'צריכה גט וחליצה'!!
אמר ליה: אי תניא - תניא.

בעא מיניה הון (כך שמו) בריה דרב נחמן מדרב נחמן: צרתה מהו (יבמה שכנסה היבם
ונפטרה צרתה, ואמרה יבמה לאחר זמן "לא נבעלתי" - מהו ליאסר צרתה מפני דיבורה של זו)?
אמר ליה: וכי מפני שאנו כופין ומבקשין (לצרכה, דאיהי שויתה לנפשה חתיכה דאיסורא)
תיאסר צרה (נאסרה צרתה? ודאי לא מיתסרא, דחזקה הכונס את האשה בועל לאלתר)?

הנודרת הנאה [מיבמה בחיי בעלה - כופין אותו שיחלוץ לה; לאחר מיתת בעלה - מבקשין הימנו שיחלוץ לה; ואם נתכוונה לכך - אפילו בחיי בעלה - מבקשין הימנו שיחלוץ לה]:

תנן התם [נדרים פ"א מ"ב]: **'בראשונה היו אומרים 'שלש נשים יוצאות ונוטלות כתובה: האומרת "טמאה אני לך" (אשת כהן שאמרה לבעלה "נאנסתי" דאיתסרא עליה, וכתובתה לא מיפסדה; ובאשת כהן מוקמינן לה בפרק בתרא דנדרים); "השמים כיני לכינך (גלוי וידוע לפניו שאינך נזקק לי כדרך בני אדם ואין איש עד להוכיח בין שנינו)" ; "נטולה אני מן היהודים" (נדרה היא שלא תיבעל ליהודים; ומדאסרה נפשה אכולי עלמא - שמע מינה תשמיש קשה לה, ואנוסה היא, לפיכך נוטלת כתובתה); חזרו לומר שלא תהא אשה נותנת עיניה כאחר (ותלך למקום שאין מכירין בה ובנדרה, ותנשא לו) ומקלקלת על בעלה; אלא האומרת "טמאה אני לך" תביא ראיה לדבריה (ואם לאו - לא כל כמינה דאסרה נפשה עליה); "השמים כיני לכינך" - יעשו דרך בקשה (לבעל להתנהג בה מנהג יפה); "נטולה אני מן היהודים" - יפר חלקו ומשמשו, ותהא נטולה מן היהודים.'**

איבעיא להו: **"נטולה אני מן היהודים" - ליבם מהו (מי אסירא ליבם מפני נדר זה שנדרה בחיי בעלה או לא)? מי מסקה אדעתה דמיית בעלה (בלא בנים) ונפלה קמי יבם (ונדרה נמי אדעתא דידה, ובעל לא הפר אלא לחלקו, ויבם נמי לא מצי מיפר שאפילו בעל אין מיפר בקודמים ואסורה לו) או לא?** (או לא אסקה אדעתה, ולא נדרה זו אלא לאסור עצמה על כל מי שמוותרת לו על ידי גירושי בעלה; ולהפיס דעתו של בעל שלא יחשדנה בנותנת עיניה באחר כדי שיתרצה לגרשה, אבל איבם שאסורה לו ועומדת אפילו אחר גירושין לא נתכוונה' ומוותרת לו אם מת בעלה ולא גירשה?)

רב אמר: 'יבם אינו כבעל' (שיהיה צריך להפר כבעל, דאדעתא דבעל נדרה וצריך הוּא להפר, אבל ליבם מותרת בלא הפרה), ושמואל אמר 'יבם הרי הוא כבעל'.

אמר אביי: כוותיה דרב מסתברא, דתנן [נדרים פ"ג מ"ג]: 'הנודרת הנאה מיבמה כחיי בעלה - כופין אותו שיחלוץ', ואם איתא דמסקה אדעתה

(יבמות ק"ב, ב)

'מבקשין' מיבעי ליה (דאיכא למימר להכי איכוונה)?!

הכא במאי עסקינן? באשה שיש לה בנים, דכולי האי לא מסקה אדעתה. אבל אין לה בנים מאי? **'מבקשין'?** אדתני **'אם נתכוונה לכך אפילו כחיי בעלה מבקשין ממנו שיחלוץ לה' - ליפלוג וליתני בדידה: 'במה דברים אמורים בשיש לה בנים, אבל אין לה בנים - מבקשין' אלא שמע מינה לא שנא יש לה בנים ולא שנא אין לה בנים - כופין אותו, כרב! שמע מינה!**

הדרן עלך 'בית שמאי'

